

Titta-Maaria Hietala

KAMPUKSELTA RINTAMALLE

Rutgersin yliopiston nuoret miehet Euroopassa toisen maailmansodan aikana

Yleisen historian
pro gradu -tutkielma
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
01.01.2011

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department HISTORIAN JA ETNOLOGIAN LAITOS
Tekijä – Author TITTA-MAARIA HIETALA	
Työn nimi – Title KAMPUKSELTA RINTAMALLE Rutgersin yliopiston nuoret miehet Euroopassa toisen maailmansodan aikana	
Oppiaine – Subject YLEINEN HISTORIA	Työn laji – Level PRO GRADU -TUTKIELMA
Aika – Month and year TAMMIKUU 2011	Sivumäärä – Number of pages 64
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Yhdysvallat liittyi toiseen maailmansotaan loppuvuodesta 1941, Japanin suorittaman Pearl Harborin tukikohdan pommituksen jälkeen. Lähtö rintamalle ja muuhun sotaa tukevaan työhön tuli ajankohtaiseksi muiden palvelusikäisten miesten lisäksi myös yliopisto-opiskelijoille. Tässä pro gradu –tutkielmassani keskityn tarkastelemaan Rutgersin yliopistoa käyneitä nuoria miehiä, jotka suorittivat 1940-luvulla palvelustaan Euroopan rintamalla. Osa heistä oli jo valmistunut, mutta monella opinnot keskeytyivät kutsuntoihin. Osa hakeutui sotilaaksi vapaaehtoisena, toiset odottivat siihen saakka, kunnes lähtöä ei voinut enää lykätä. Tutkimuksessani selvitän, miten nämä opintonsa ja elämänsä keskeyttäneet nuoret miehet kokivat sotaan lähtemisen, palvelusaikansa vieraalla mantereella sekä sen, miten kotiinpaluu heiltä onnistui uuvuttavien sotavuosien jälkeen. Haastatteluiden antamaa kuvaa sodan kulusta ja todellisuudesta peilaan myös valtion virallisiin ohjekirjoihin ja määräyksiin.</p> <p>Noin kahden kuukauden peruskoulutusjakson jälkeen Rutgersin nuoret miehet joko lähetettiin jatkokoulutukseen tai jotkut suoraan Eurooppaan. Sijoituspaiikka ja sodanaikainen tehtävä määräytyi paitsi sotilaskoulutuksen myös suoritettujen opintojen perusteella. Moni oli käynyt sodanjohdollista koulutusta jo yliopistossa ollessaan. Usein sodanjohdollinen lisäkoulutus tai esimerkiksi maihinnousukoulutus tapahtui Iso-Britanniassa, joka oli Yhdysvaltain vahvin liittolainen.</p> <p>Sodan aikana Rutgersin nuoret miehet palvelivat isänmaataan monin eri tavoin. Koska kyse oli korkeasti koulutetuista tai koulutettavista sotilaista, toimi useimmat varsinaisella rintamalla olleista sotilaista armeijan esimiestehtävissä. Ne, jotka osallistuivat muulla tavoin palvelukseen, olivat yleensä jonkin erityisosaamisen vuoksi lähetetty avustustehtäviin. Näistä tyypillisimpiä esimerkkejä olivat sairaanhoidolliset toimet (esimerkiksi sairaaloissa ja laboratorioissa Iso-Britanniassa) sekä erilaiset viestintätehtävät. Sota-aikaa kuvataan haastatteluissa usein humoristisesti, mutta monen jutun taustalta paistaa vuosikymmentenkin jälkeen järkytys. Kotiinpaluu näyttäisi tapahtuneen ilon ja helpotuksen tunteiden saattelemana. Näyttäisi jopa siltä, että nuo tunteet ovat olleet niin voimakkaita, että ne ovat haalistaneet kotiinpaluusta seuranneita vaikeampien aikojen muistoja. Oletus sopeutumisvaikeuksista tai ihmissuhdeongelmista ei toteutunut haastattelujen perusteella. Suurin osa Rutgersin nuorista miehistä hankki perheen, valtion tukemana asunnon tai talon ja monella järjestyi työpaikka entisten suhteiden tai sukulaisten välityksellä.</p> <p>Moni haastatelluista veteraaneista toteaa sodan olleen vaikeaa aikaa, etenkin suuren laman kärsimysten jälkeen, mutta usein he kertovat olevansa juuri sellaisia kuin ovat osin sotakokemustensa ansiosta.</p>	
Asiasanat – Keywords toinen maailmansota, Yhdysvallat, yliopisto, muistitietotutkimus, haastattelumenetelmä	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällys

1. JOHDANTO.....	4
1.1 LÄHTEET, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA AIEMPI TUTKIMUS	5
1.2 MUISTINVARAISEN TIEDON TUTKIMUKSEN NÄKÖKULMA	8
2. VAPAAEHTOISET JA VÄRVÄTYT	12
2.1 SOTILAIDEN TAUSTAT	12
2.2 SOTAAN VALMISTAUTUMINEN JA PERUSKOULUTUSKOKEMUKSET	17
3. SOTAPONNISTELUT	30
3.1 ATLANTIN YLI	30
3.2 TAISTELUKOKEMUKSET	36
4. KOTIINPALUU JA SODANJÄLKEINEN ELÄMÄ	53
4.1 SOPEUTUMINEN ALKAA.....	53
4.2 ITSEÄÄN ETSIMÄÄN	58
5. YHTEENVETO: VIRHEISTÄ OPPII, KOKEMUKSISTA RIKASTUU?.....	62
LÄHTEET	67
LIITTEET.....	74

1. JOHDANTO

Vuoden 1941 lopulla Amerikan Yhdysvallat liittyi toisen maailmansodan taisteluihin. Jo toukokuussa 1941 presidentti Franklin D. Roosevelt oli julistanut Yhdysvaltoihin ”täydellisen kansallisen valmiustilan” ja joulukuisen Pearl Harborin tukikohtaan tehdyn hyökkäyksen jälkeen Yhdysvallat julisti sodan Japanille. Joulun alla 22.12.1941 Roosevelt ja Iso-Britannian pääministeri Winston Churchill sopivat siirtävänsä Britanniaan yhdysvaltalaisia joukkoja valmistautumaan Saksan vastaiseen sotaan, periaatteena strategia ”Saksa ensin”. Jo tammikuussa valtioiden pääesikunnat olivat asettaneet Saksan ensisijaiseksi viholliseksi, jos ja kun Yhdysvallat liittyy täysimittaiseen sotaan. Kaikki tämä merkitsi monelle amerikkalaiselle nuorukaiselle lähtöä rintamalle tai muihin sotaa tukeviin toimiin sotilaallisen peruskoulutuksen jälkeen. Osa sotilaista värvättiin, toiset liittyivät armeijaan vapaaehtoisesti.¹

Vaikka amerikkalaiset eivät kokeneetkaan sotatoimia omalla mantereellaan, tarvittiin kansalaisilta valtavia sotaponnisteluja myös kotimaassa. Sodan aikana muun muassa ruokaa ja polttoainetta säännösteltiin ja miljoonat naiset joko siirtyivät vapaaehtoisesti tekemään asepalvelukseen lähteneiden miesten työt tai tekivät muuten vapaaehtoistyötä kotirintamalla.² Syyskuun 6. päivänä vuonna 1940 oli Yhdysvaltain kongressi hyväksynyt lain, jonka perusteella sotaiän (20–44v.) ylittäneet miehet veloitettiin kuusikymmentäviisivuotiaksi asti, tarpeen vaatiessa ja sodan syttyessä, antamaan oman työpanoksensa isänmaalle. Tästä asevelvollisuuslaista tuli ensimmäinen lajiaan Yhdysvaltain rauhanajan historiassa.³

---

¹ Esim. Shaw 2003, s.48, 63–65. Ks. myös Turtola ja Pajala 2009, s.122–128.

² Junkkila 2007, s.10.

³ *Selective Service Act of 1940*. Esim. Shannon 1977, s. 52. Ks. myös <http://www.selectiveservice.us/military-draft/7-use.shtml>.

1.1 Lähteet, tutkimuskysymykset ja aiempi tutkimus

Tässä tutkimuksessa keskityn tutkimaan toisen maailmansodan Euroopan rintamalle valmistautuneita ja siellä palvelleita yhdysvaltalaisia sotilaita, jotka kuuluivat jalkaväkeen (*army*). Euroopan rintamalla tarkoitan tässä yhteydessä kaikenlaista sodanaikaista armeijan palvelukseen kuuluvaa toimintaa, enkä tarkastele pelkästään taistelukokemuksia.

Alkuperäislähteinä olen käyttänyt neljääkymmentä haastattelua, jotka on kerätty Rutgersin yliopiston historian laitoksen toimesta ja litteroitu *The Rutgers Oral History Archives of World War II* – internetsivuille. Rutgers on New Jerseyyn New Brunswickissä sijaitseva valtion yliopisto. Suurin osa käyttämistäni haastatteluista on kerätty vuosien 1995 ja 1999 välillä. Haastatteluissa keskitytään entisten sotilaiden sotakokemuksiin ja niistä selviytymiseen, mutta ohessa käsitellään paljon myös muuta elämää ja arkea. Haastattelijasta ja haastateltavasta riippuen muistelmissa on usein mukana lapsuus ja yliopiston ollessa tiedon kerääjänä vahvasti myös opiskeluaika. Kaikki haastatelluista ovat sotaan lähtiessään joko opiskelleet Rutgersissa tai jo ehtineet valmistua sieltä.

Haastattelut ovat keskenään hyvin erilaisia ja -pituisia. Jotkut ovat selkeästi halunneet päästä kertomaan sodanaikaisen tarinansa jollekin, osa taas ei halua puhua tarkemmin kokemuksistaan. Muutamat heistä ovat jopa luovuttaneet ottamiaan sodanaikaisia valokuvia Rutgersin arkistoihin. Viisi näistä kuvista on nähtävissä liitteinä. Joidenkin veteraanien kokemukset on myös lyhyemmin kerrottu kuin toisten, sillä jotkin heistä olivat samassa palveluspaikassa koko sodan ajan. Osa haastatelluista kertoo olleensa yllättyneitä haastattelukutsun saadessaan, ja joidenkin kertomusten mukaan kukaan ei ole aiemmin ollut kiinnostunut heidän kokemuksistaan sodassa, kuten yksi haastatelluista toteaa.⁴

---

⁴ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/shipleys_raymond.html.

Haastatteluista saamaani kuvaa peilaan myös joihinkin toisen maailmansodanaikaisiin asiakirjoihin, kuten erilaisiin sotilaille jaettuihin ohjeisiin ja manuaaleihin. Moni näistä asiakirjoista löytyy *World War II – a digital library* – projektin keräämästä digitaalisesta alkuperäisaineistosta, ja ne ovat Yhdysvaltain hallituksen virallisia asiakirjoja. Tutkimukseni käsittelee samalla sekä perinteistä sotahistoriaa että sosiaalihistoriaa.

Tarkoitukseni on selvittää käyttämistäni lähteistä, miten Rutgersin yliopistoa käyneet 1940-luvun nuoret miehet kokivat armeijaan liittymisen ja siihen kuuluvat koulutuskokemukset, usein kaukana kotoa. Tutkin myös, millä eri tavoin he palvelivat isänmaataan sodan aikana ja näkyivätkö Yhdysvaltain viralliset normit ja sotilasihanteet heidän sotatodellisuudessaan. Lopuksi aion tarkastella, miten miehet onnistuivat sodanjälkeisessä kotiinpaluussaan sekä sopeutumisessaan sodan keskeyttämään elämäänsä.

Tutkimuskirjallisuutta toisen maailmansodan vaiheista löytyy valtavasti. Tutkimukseni kannalta relevantteja aineistoja on välillä ollut jopa hankalaa löytää, koska julkaisuja on hakutavasta tai –paikasta riippuen kymmeniä, jopa tuhansia. Osa tutkimuskirjallisuudesta on verraten iäkästä, mutta joidenkin tutkimuskysymysten kohdalla se koituu vain eduksi. Esimerkiksi Cornelius Ryanin monografia *Viimeinen taistelu* on tukenut hyvin omaa tutkimustani, vaikka se keskittyykin enemmän Berliinin valtauksen vuonna 1945. Ryan oli paitsi brittiläis-amerikkalainen toimittaja myös toisen maailmansodan aikainen sotakirjeenvaihtaja. Hän seurasi sodan loppuvuodet Yhdysvaltain armeijan kenraali George S Pattonia ja hänen 3. armeijaansa ja oli siis ”tutkijan silminä” sodassa, johon monet haastatelluista sotilaista joutuivat.

Myös saksalaisen jalkaväenkenraalin Kurt von Tippelskirchin vuonna 1951 (suom. 1960) ilmestynyt neliosainen *Toisen maailmansodan historia* on paitsi tutkimus toisen maailmansodan vaiheista, myös aikalaiskuvaus. Kaikista teoksen ansioista huolimatta siihen tulee suhtautua kriittisesti, sillä Tippelskirch oli komentajana

Saksan armeijan itärintamalla ja siten vastuussa myös useista strategisista päätöksistä. Aikalaismuistelma omaista tutkimuskirjallisuutta olen käyttänyt työssäni muutekin, kuten R. Richard Kingsburyn omiin sotakokemuksiin nojaavaa biografiaa *The eighteen-year-old replacement: facing combat in Patton's Third Army*. Kingsbury taisteli Euroopassa kenraali Pattonin kolmannen armeijakunnan 94. jalkaväkidivisioonassa. Kingsburyn sotakokemukset ovat karttuneet hyvin samankaltaisessa ympäristössä ja ilmapiirissä kuin mitä Rutgersin haastattelemilla entisillä sotilailla oli.

Kuten jo mainitsin, aiempaa tutkimusta aiheen ympäriltä löytyy paljonkin, mutta ne ovat yleensä oman tutkimukseni kanssa samankaltaisia vain joko metodiltaan tai lähestymistavaltaan. Käyttämiäni alkuperäislähteitä ei myöskään ole tullut minulle muissa tutkimuksissa tai vastaavissa yhteyksissä vastaan. Ken Hatfieldin toisen maailmansodan veteraanien haastatteluista koottu *Heartland heroes: Remembering World War II* on lähtökohtaisesti metodiltaan hyvin liki omaa tutkimustani. Selkeänä erona on se, että Hatfield on itse henkilökohtaisesti ollut haastattelemassa tutkimuksessaan esiintyviä Kansas Cityn alueella asustaneita veteraaneja. Toisaalta, Hatfield on taustaltaan journalisti eikä historian tutkija. Hän on useimmiten keskittynyt varsinaisiin sotatapahtumiin ja niinpä kirjan sisältö koskee tunnetuimpia taisteluita, vaikkakin aikalaisien muistelmien näkökulmasta. Olen tutustunut myös Youngstown State Universityn *Oral history program* – ohjelmaan sekä sen yhteydessä tehtyyn toisen maailmansodan veteraanien haastatteluprojektiin. Kyseisessä aineistossa on mukana kattavasti eri rintamalla ja eri aselajeissa palvelleiden sotilaiden haastatteluja, jotka ovat laajentaneet näkemystä haastattelun käytöstä tutkimuksen apuna sekä samalla valottaneet lisää myös muiden sodassa palvelleiden arkea.

Monet muutkin tutkimukset, joissa on käytetty vastaavaa haastattelumenetelmää kuin omassa alkuperäisaineistossani, ovat olleet hyviä lähteitä sekä metodiensa että osin myös sisältöjensä kannalta. Muun muassa Jyväskylän yliopistossa tehty Jonna Junkkilan pro gradu –työ *Velvollisuus vai mahdollisuus?: naiset*

puolustusteollisuuden työntekijöinä Yhdysvalloissa toisen maailmansodan aikana sivuaa hyvin läheisesti omaa tutkimusaineistoani etenkin siksi, että osa Junkkilan käyttämistä haastatteluista sijaitsee samoilla Rutgersin yliopiston suullisen historian sivuilla kuin tämänkin tutkimuksen haastattelut. Junkkilan käyttämät haastattelut ovat kuitenkin koskeneet yhdysvaltalaisia naisia, jotka työskentelivät kotimaansa sotateollisuuden parissa.

Euroopan rintamalla käytyjen taisteluiden sekä tukikohtien ja taistelupaikkojen hahmottamiseksi olen aikalaismuistelmien ohella tutustunut erilaisiin toista maailmansotaa koskeviin tutkimuksiin ja yleisteoksiin. Oman tutkimukseni edetessä selontekoa ovat vaatineet myös monet pienet yksityiskohdat, kuten pohjoisamerikkalainen sotilasarvojärjestelmä, joka poikkeaa jonkin verran suomalaisesta sekä armeijan ja maavoimien käytännöt yleensä. Yhdysvalloissa värvättyjen sotilaiden koulutus- ja sijoituspaikkoja sekä sodanaikaisia leirejä paikantaakseni olen historian kartastojen ohella käyttänyt muun muassa Yhdysvaltain armeijan sekä siihen tavalla tai toisella liittyviä internet-sivustoja.

1.2 Muistinvaraisen tiedon tutkimuksen näkökulma

Muisti on ymmärryksen ja tietoisuuden keskeisiä elementtejä. Tiedostavaa, älykästä ja sosiaalista ihmisolentoa on hyvin vaikea kuvitella olevan olemassa ilman jonkin asteista muistia. Yhtä vaikeaa on kuvitella, että ihminen olisi koskaan voinut kehittää sellaista ilmiötä kuin tiede ilman, että hänellä olisi ollut kyky tallentaa asioita muistiin sekä palauttaa asioita työmuistiinsa uudelleen käsiteltäviksi. Lisäksi ihminen on kautta aikain kehittänyt metodeja, joiden avulla muisti toimii paremmin ja tehokkaammin.

Tiedettä ei siis olisi olemassa ilman muistia, mutta tieteen suhde muistitietoon on hyvin kompleksinen. Luonnontieteellisestä perspektiivistä tarkastellen muistitietoa on pidettävä aivosähkön ja hermoratojen toimintaan liittyvänä ilmiönä, mutta itse

muistin sisältämä tieto voisi tuskin kiinnostaa luonnontieteilijöitä. Historian ja etnologian tutkijoille muistin sopukat ovat varsinaisia aarrearkkuja, mutta miehisen kovan tieteen aikakaudella muistinvaraiseen tietoon ja sen käyttämiseen tutkimuksen lähteenä tai peräti sen kohteena on suhtauduttu äärimmäisen varovaisesti. Yhä edelleen erilaiset virallisluontoiset dokumentit ovat yleisesti arvostetumpia historian tutkimuksen lähteitä, kuin muistinvaraiseen tietoon perustuvat kuvaukset menneisyydestä. Näin siitäkkin huolimatta, etteivät viralliset asiakirjat kerro menneiden sukupolvien elämästä muuta kuin juuri sen, mitä varten ko. dokumentit ovat aikanaan laadittu.⁵

Muistitiedon yhteydessä kyseenalaistetaan lähes poikkeuksetta tiedon luotettavuus. Tässä tutkimuksessa yritetään pysytellä poissa tuon totuudellisuuden vaatimuksen sumentavan verhon takaa. Ei ole kovinkaan hedelmällistä pohtia, onko haastateltavan kertomus tai muistikuva totta vai ei. Oleellisempaa on paneutua tutkimaan sitä, mistä haastateltavan muistikuva kertoo, miksi muistosta on tullut sellainen kuin se on ja olisiko löydettävissä syitä sille, että haastateltavan muistikuva on juuri sellainen kuin se on.⁶ Muistitietotutkimus on vaativa tutkimuksen laji, sillä sen avulla tutkija ei niinkään saa tietoa siitä, mitkä ovat menneisyyden todelliset tapahtumat vaan siitä, mikä näiden tapahtumien merkitys oli tai on muisteluhetkellä. Muistitietotutkimuksen tavoitteena onkin erilaisten menneisyyden tulkintojen ja vallitsevien totuuksien laajentaminen.⁷ Se, mitä haastateltavat muistavat tai uskovat muistavansa, on tämän tutkimuksen kannalta yhtä pitävä historiallinen fakta kuin toisen maailmansodan niin kutsuttu voittajien historiakin, sillä siten menneisyydestä saadaan esiin sen moniäänisyys:

Yhteisen ymmärryksen täydellinen löytäminen, esiyymmärrysten yhteensulautuminen tai kaikkien yhteisön jäsenten jakaman menneisyyden tulkinnan tuottaminen on kuitenkin mahdoton tehtävä. Vapaasti keskustelelevassa ja erilaisia tulkintoja

---

⁵ Esimerkkeinä tällaisista asiakirjoista käyvät mm. veroluettelot sekä lait ja säädökset.

⁶ Koska tämän tutkimuksen kohteena olleet Rutgers'n yliopiston opiskelijat olivat sotaan joutuessaan ja sieltä palatessaan lähtöisin keskiluokkaisista perheistä, saattaisi se osaltaan vaikuttaa siihen, mitä he muistavat ja ennen kaikkea siihen, *miten* he sotaan liittyviä asioita haluavat muistaa.

⁷ Esim. Fingerroos & Haanpää 2006, s. 8–12, 27.

sietävässä yhteisössä on tilaa myös yhteisöä koskeville ristiriitaisille menneisyyden tulkinnoille. Yhteisöllinen muisti, vaikka neuvotteleva onkin, on ennen kaikkea moniääninen.⁸

Kronologinen etäisyys ei myöskään vähennä tutkittavien haastatteluiden tarjoamaa muistitiedon arvoa, sillä tutkimuksen tarkoituksena on pureutua haastateltavien henkilökohtaisiin kokemuksiin sotaan lähtemisestä, Euroopan rintamalla olostä sekä heidän paluustaan kotimaahansa Yhdysvaltoihin.

Tämän tutkimuksen teossa olen ottanut huomioon myös muulla tavoin alkuperäislähteiden luonteen. Koska haastattelut on tehty Yhdysvalloissa ja ne on myöhemmin litteroitu Rutgersin yliopiston sivuille, ei kirjallisesta lähteestä saatu tieto ole tämän tutkimuksen kannalta täsmälleen samanlaista kuin mitä se on ehkä ollut paikan päällä olleille haastattelijoille. Muun muassa puheen nopeus, intonaatiot, tauot sekä painotukset antavat omaa informaatiotaan siitä, mitä käsiteltävä aihe haastateltavalle merkitsee.

Siitä huolimatta myös kirjallinen muistitieto avaa monia henkilökohtaisia asioita ja asenteita tutkijan tarkasteltaviksi. Toisaalta sen avulla voidaan saada aiheesta irti paljon enemmänkin kuin haastattelulla, sillä kirjallinen lähdeaineisto mahdollistaa helpomman haastateltavien keskinäisen vertailun, asioihin palaamisen sekä esitettyjen faktojen kriittisen tarkastelun tutkimuskirjallisuuden ja muiden lähteiden avulla.

Tutkimuksessa käyttämäni haastattelut ovat niin kutsuttuja joukkohaastatteluja, joiden avulla pyritään tutkimaan isomman ryhmän antamia tietoja eri ilmiöistä. Lähdeaineiston laatu tuo toisaalta tutkimukseen myös syvyyttä, koska haastateltavat ovat kertoneet paljon muutakin elämästään kuin sotilasuraan liittyviä tapahtumia. He ovat kertomuksissaan paitsi sotilaita myös lapsia, ystäviä,

---

⁸ Makkonen 2008, s. 174. Ks. aiheesta myös Korhokangas 2005, s. 132.

opiskelijoita, aviomiehiä, isiä, sekä työntekijöitä tai työnantajia. Kuten jo aikoinaan Renvall on todennut kirjassaan Nykyajan historiantutkimus:

Ei ole ihmistä, joka olisi vain poliitikko tai joka toimisi vain talouden alalla, ei kukaan ole yksinomaan kirjailija tai perheensä piirissä eläjä, vaan jokainen ihminen joutuu koskettamaan useampia elämän piirejä. - - Tutkitaan väestönmuutoksia tai sosiaalisia suhteita, niin kuin ne olisivat muusta elämästä irrallisia ilmiöitä, tai joitakin valtiollisia laitoksia tai kulttuuri-ilmiöitä, niin kuin niillä olisi jokin oma elämänsä.⁹

Kaikesta huolimatta tutkimusaineiston keruumenetelmänä haastatteluihin on suhtauduttava terveen kriittisesti. (Joukko)haastattelumenetelmällä koottu aineisto voi olla epätarkkaa ja jopa epäluotettavaa monestakin syystä. Haastateltavien muisti voi olla – etenkin iäkkäillä ihmisillä, kuten tässä tutkimuksessa – rajallinen, he voivat tulkita asioita ja tapahtumia virheellisesti tai kaunistella niitä. Kauan sitten syntyneisiin muistoihin on usein myös saattanut sekoittua muualta saatuja tietoja sekä muiden ihmisten muistoja ja mielipiteitä. Myös haastattelija on voinut tehdä virheitä. Puutteistaan huolimatta muistitiedolla on yhä tärkeämpi osa historiantutkimuksessa, sillä sen avulla saadaan senkaltaista tietoa, jota viralliset asiakirjat eivät historiantutkimukselle pysty tarjoamaan.¹⁰

---

⁹ Renvall 1965, s. 283–284.

¹⁰ Esim. Virrankoski 1994, s. 8–9, 23–28.

2. VAPAAEHTOISET JA VÄRVÄTYT

2.1 Sotilaiden taustat

Yhteiskunnallinen tilanne oli sotaa edeltävän vuosikymmenen ajan ollut Yhdysvalloissa heikko, sillä 1920-luvun lopulta alkanut syvä taantuma oli kestänyt koko kolmekymmentäluvun ja oli vasta väistymässä hitaasti parempien aikojen tieltä. Elvytysohjelmat, kuten Franklin D. Rooseveltin hallituksen luotsaama *New Deal*, sekä erilaiset kulutustuotteiden säännöstelyt, olivat arkipäivää 1930-luvun amerikkalaisille. Ruoasta, asunnoista ja toimeentulosta oli valtava pula ja juuri, kun talous näytti elpymisen merkkejä, alkoi toiseen maailmansotaan liittyminen olla ajankohtaista.¹¹ Useiden historioitsijoiden mielestä juuri toinen maailmansota teki Yhdysvalloista keskiluokkaisen kansakunnan ja aiheutti maassa sosiaalisen vallankumouksen. Laman väistyttyä sota-aika oli tavallaan ”hyvää aikaa”, jolloin elintason nousu auttoi myös sotaponnisteluissa, sekä valtakunnallisella että yksilötasolla.¹²

Useimmat Rutgersin yliopiston haastattelemissa entisistä sotilaista voisi perhetaustaltaan katsoa kuuluneiksi alempaan keskiluokkaan, osan jopa ylempään. Monen vanhemmat ovat olleet 1700- ja 1800-luvun maahanmuuttajien jälkeläisiä, mutta sosiaalinen nousu yhteiskunnassa on näkynyt viimeistään heidän lastensa sosiaalisissa statuksissa. Perheissä puhuttiin usein kahta kieltä ja monen haastatellun vanhemmat olivatkin pitäneet kunnia-asianaan, että heidän lapsensa oppisivat puhumaan sujuvaa englantia. Perheissä haluttiin silti myös säilyttää kulttuuriset juuret ja vanhempien kotimaan kieli. Joissakin tapauksissa se korostui alkuperämaan ruokakulttuurin vaalimisena, joissakin perheissä taas kieltä ylläpidettiin niin, että vanhemmat puhuivat lapsilleen omaa kotikieltään ja lasten oli

---

¹¹ Esim. Shaw 2003, s.48, 63–65.

¹² Wynn 1996, s.464–465.

vastattava englanniksi. Näin toimi esimerkiksi Frank Ruffon isä, joka vaimonsa tavoin oli lähtöisin Italiasta.¹³

Monella haastatteluun osallistuneella oli partiolaistausta ja suuri osa heistä mainitsi siitä haastattelussa ilman että sitä kysyttiin. Partiotaukusta tuntuu ainakin heidän ikäluokkansa olleen ylpeä. Etenkin aktiivipartiolaisilla näkyy luonnossa liikkumisesta ja kädentaidoista olleen myös hyötyä sekä armeijan eri koulutusjaksojen että itse sotapalveluksen aikana.¹⁴ Haastatelluissa ei ollut mukana afrikanamerikkalaisia, sillä tuolloin he vielä palvelivat omissa erillisissä yksiköissään ja opiskelivat mustille suunnatuissa oppilaitoksissa. Mustia ei valkoihoisten joukossa näkynyt myöskään armeijan koulutuksissa, paitsi kuljetusajoneuvojen kuskeina. Esimerkiksi William Greenbergin mukaan kaikki kuskit olivat poikkeuksetta mustia.¹⁵

Useissa haastatteluissa käsiteltiin suuren laman vaikutusta haastateltavien perhe-elämään ja lähipiiriin toimeentuloon. Monen perheen arjessa taantuma ilmeni isän työttömyytenä tai sitten vanhemmat joutuivat ottamaan vastaan töitä, joihin he olivat ylikoulutettuja.¹⁶ Ne, joiden perheet selvisivät lama-ajasta ilman sen suurempia ongelmia, pyrkivät auttamaan taantumasta kärsiviä sukulaisiaan ja naapureitaan.¹⁷

Myös jo aiemmin mainittu Rooseveltin lanseeraama talouden uusjako ja elvytysohjelma *New Deal* mainittiin usein, yleensä myönteisessä valossa.¹⁸ William Greenbergin mukaan hänen kotikylässään Hobokenissa New Jerseyssä olisi

---

¹³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/ruffo_frank.html.

¹⁴ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bautz_edward.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/feller_robert.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bruyere_III_walter.html.

¹⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/greenberg_william.html.

¹⁶ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/feller_robert.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bautz_edward.html.

¹⁷ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/shipleigh_raymond.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

¹⁸ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/berger_walter.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bautz_edward.html.

todennäköisesti menettänyt vaalien jälkeisenä päivänä työnsä, jos olisi äänestänyt demokraatteja vastaan. Hän kertoi isänsä ”eläneen ja kuolleen demokraattisen puolueen vuoksi”.¹⁹ Vain poliittisesti aktiivisten republikaanivanhempien lapset kertoivat Rooseveltin olleen ei-toivottu Yhdysvaltain johdossa ja talouden elvyttämisessä. Roy B. Brownin isä suorastaan ”inhosi” tuota suosittua demokraattipresidenttiä.²⁰

Jotkut haastatelluista sotilaista olivat tulleet lukion jälkeen opiskelemaan Rutgersiin, vaikka heidät oli jo valittu niin kutsuttuihin eliittiyliopistoihin, kuten Harvardiin. Monelle Rutgers oli kotoisampi ja vähemmän kilpailuhenkinen kuin monet ”snobikoulut”. Joskus yliopiston läheisyys oli ratkaiseva tekijä. Myös rahalla – ja etenkin sen puutteella – oli usein merkitystä opinahjoa valittaessa.²¹ Joskus kävi myös niin, että vaikka pääsykokeen perusteella ovet johonkin toiseen yliopistoon olisivat auenneet, eivät opiskeluun saadut apurahat olisi riittäneet kattamaan opintokuluja siellä. Näin kävi muun muassa Ralph Burattille ennen hänen saapumistaan Rutgersiin.²²

Moni muukin opiskeli Rutgersissa valtionapurahoilla ja erilaisilla stipendeillä. Yhdysvaltain mittapuulla pienessä yliopistossa tuntuu olleen myös yksilöllistä tukea keskimääräistä enemmän tarjolla, ainakin sellainen kuva välittyy haastattelijoiden opiskeluajan muistoista. Useat entiset opiskelijat olivat syvästi kiitollisia koulun henkilökunnalle tuolloin saamastaan tuesta. He muistelivat lämmöllä esimerkiksi dekaania, joka majoitti vähävaraisen opiskelijapojan luokseen sekä useita professoreita, jotka antoivat henkilökohtaista opinto-ohjausta, jopa omalla ajallaan, sekä kannustivat jokaista yksilöllisiin suorituksiin sillä alalla, mikä oli kunkin opiskelijan vahvuus.²³

---

¹⁹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/greenberg_william.html.

²⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/brown_roy.html.

²¹ http://oralhistory.rutgers.edu/interviews/avery_lyman.html.

²² http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/buratti_ralph.html.

²³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/buratti_ralph.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/briggs_leonard.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/brown_roy.html.

Joskus vanhempien rahat tai valtion avustukset ja stipendit loppuivat kesken opiskelujen ja sen vuoksi joidenkin valmistuminen yliopistosta viivästy, jopa estyi. Perheiden rahavaikkeudet olivat sotaa edeltävälle vuosikymmenelle hyvin tyypillisiä, ja lama-ajasta kärsivät etenkin ne, joiden toimeentulo perustui työnteolle eikä esimerkiksi perittyyn omaisuuteen. Jos perhettä vielä koetteli jokin ylimääräinen ja odottamaton takaisku, kuten vakava sairaus, saattoivat opinnot keskeytyä ja nuoren miehen piti ryhtyä elättämään perhettään, kunnes lähtö armeijaan olisi väistämätön.²⁴

Frederick H. Bingin isä menetti sota-aikana näkönsä ja sitä myötä myös liiketoimensa ja kotinsa. Nämä riittivät perusteiksi sille, että nuori Freddy sai lykkäystä kutsunnoissa.²⁵ Myös Michael W. Girard pysytteli poissa armeijasta aina vuoteen 1943 asti, sillä hänen kolme muuta veljeään oli jo liittynyt palvelukseen ja hän jäi kotiin auttamaan äitiään. Isä oli aikanaan jättänyt perheensä toisen naisen vuoksi.²⁶

Osa haastatelluista on uskonnollisilta juuriltaan juutalaisia, mutta harvat heistä – varsinkaan suuren laman aikana – noudattivat tiukasti juutalaisia oppeja, kuten sapatin viettoa. He eivät myöskään kokeneet asemaansa Yhdysvaltain armeijassa mitenkään erityiseksi taistellessaan Natsi-Saksaa ja sen liittolaisia vastaan.²⁷ Syvästi uskonnollisille juutalaisille sitä vastoin oli järkytys sodan loppuaikoina saada tietää, mitä Natsi-Saksa oli juutalaiselle väestölle tehnyt. Murray Rosenthal, jonka perhe oli konservatiivijuutalaisen synagogan aktiivijäseniä, oli vuosikymmenienkin jälkeen tolaltaan siitä, mitä keskitysleireillä oli tapahtunut. Hän

---

²⁴ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.htm;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/girard_michael.html.

²⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.htm.

²⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/girard_michael.html.

²⁷ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/interviews/feller_robert.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/interviews/handaly_albert.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/interviews/stark_bernard.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/lowenstein_robert.html.

ei kuitenkaan ollut itse todistamassa esimerkiksi leirien vapauttamista. Jo pelkästään tieto Saksan natsijohtaja Adolf Hitlerin toimista esimerkiksi Puolassa ja Tšekkoslovakiassa sai Rosenthalin valitsemaan upseerikoulutusohjelman jo opiskeluaikana ja lähtemään ”hänen peräänsä”, kuten hän Hitleriä kohtaan tuntemansa inhon ilmaisi.²⁸

Juutalaisten sukujuurien vastapainoksi Yhdysvaltain armeijassa palveli paljon myös saksalaisia sukujuuria omaavia sotilaita. Joidenkin vanhemmat olivat saksankielisiä ja osa palveluksessa olleista sotilaista puhui siten itsekin sujuvaa saksaa. Joiltakin heistä saatettiin armeijan koulutusjakson aikana kysyä heidän suhtautumisestaan Saksaan ja saksalaisiin, kuten Frederick Henry Bing muistelee,²⁹ mutta useimmiten saksalaisilla taustoilla ei ollut armeijan palveluksessa merkitystä etenkin, jos ne ylsivät sukupolvien päähän, siirtolais- ja sisällissota-aikoihin saakka.³⁰

Sotilaat, jotka astuivat palvelukseen vuoden 1940 asepalveluslain myötä, olivat siis usein keskiluokkaisista perheistä, mikä osittain tietysti selittyy jo sillä, että he kaikki olivat joko olleet tai vielä sotaan lähtiessä olivat yliopiston opiskelijoita. Joidenkin vanhemmat olivat kärsineet suuresta lamasta enemmän kuin toisten, mutta jokaisella on kuitenkin ollut perheineen katto päänsä päällä ja useimpien vanhemmilla on ollut myös jonkinlaista työtä, vaikkakaan se ei aina ole vastannut koulutusta. Eurooppalaiset juuret ovat haastateltujen perheissä vallitsevia ja se, miten pitkä suvun historia on ollut Yhdysvaltojen maaperällä, tuntuu vaikuttaneen sekä heidän kieleensä että kulttuuriinsa. Myös juutalaistaustaisia sotilaita oli otannassa useita, mutta mustia sotilaita ei lainkaan, sillä he palvelivat vielä tuolloin erillään valkoisista.

---

²⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

²⁹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.html.

³⁰ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/essig_james.html.

Sodan koittaessa Yhdysvallat oli hajanainen ja etnisesti kirjava suurvalta. Useat kansalaiset ovat kertoneet sota-ajan olleen pelottavinta aikaa, mitä he olivat koskaan kokeneet tai myöhemmin tulleet kokemaan. Siitä huolimatta se lujitti ja yhtenäisti suurta liittovaltiota sekä siellä asuvaa kansaa. Jopa pienet lapset käsittivät sota-ajan olleen ainutlaatuista.³¹

2.2 Sotaan valmistautuminen ja peruskoulutuskokemukset

Toiseen maailmansotaan liittymisen uhka oli Yhdysvalloissa vuoden 1941 aikana yhä ilmeisempi, ja valtio oli ollut jo kuukausia valmiudessa. Rooseveltin *lend-lease* -ohjelma, joka perustui liittoutuneiden (etenkin Ison-Britannian) avustamiseen velkaperiaatteella, oli jo tuonut sodan aineelliset ilmiöt lähelle amerikkalaista elämää. Laman jälkipyykistä huolimatta yleinen mielipide oli vahvasti presidentin takana, kun tätä ennennäkemätöntä lainaus- ja vuokrauslakia ryhdyttiin toteuttamaan. Vuoden 1941 alussa noin kaksi kolmasosaa amerikkalaisista seiso presidenttinsä ohjelman takana ja kongressi myönsi presidentille laajat oikeudet toteuttaa ohjelmaa kansallisen turvallisuuden takaamisen nimissä.³²

Lähes poikkeuksetta suurena käännekohtana sekä sodassa että omassa elämässään haastatellut Rutgersin yliopistoa käyneet nuoret miehet pitävät Japanin hyökkäystä Pearl Harborin tukikohtaan joulukuun 7. päivänä vuonna 1941. Harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki muistavat, missä ovat olleet sillä hetkellä, kun kuulivat iskusta. Viimeisetkin kutsuntoja tuohon saakka vältelleistä joko joutuivat niihin tai isänmaallisuuden puuskassa riensivät vapaaehtoisina armeijan leipiin ennen kutsuntailmoituksen saapumista.³³

---

³¹ Roeder 1993, s. 62.

³² Burns 1970, s. 40–49.

³³ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/buratti_ralph.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/girard_michael.html.

Yhdysvaltain joutuminen toiseen maailmansotaan aiheutti ensimmäisen maailmanlaajuisen selkkauksen kautta koko maailman historian. Toisin kuin ensimmäisessä maailmansodassa, Yhdysvallat olivat tukeneet liittoutuneita sodan alusta alkaen.³⁴ Ne saivat taloudellisen ja teknisen avun lisäksi vihdoinkin myös sotilaallista tukea suurvallalta, joka oli sitoutunut vahvasti liittoutuneiden — erityisesti Britannian — agendaan akselivaltojen tuhoamisesta. Pääministeri Churchill sekä presidentti Roosevelt olivat yhteydessä toisiinsa lähes päivittäin aina Rooseveltin kuolemaan (12.4.1945) saakka.³⁵

Vuonna 1940 säädetty sotilaiden mobilisointia koskeva laki *Selective Service Act of 1940* velvoitti kaikki yli kaksikymmentä- ja alle neljäkymmentäviisivuotiaat miehet rekisteröitymään asepalvelusta varten. Vuonna 1942 kutsuntaikäraja laskettiin kahdeksantoista vuoteen. Eri puolilla maata olevia ilmoittautumispaikkoja oli lähes kuusi ja puoli tuhatta. Värväyslautakunnilla oli epäkiitollinen ja vastuullinen työ lähettää rintamalle ensimmäisinä naimattomat ja heidän jälkeensä naimisissa olevat lapsettomat miehet. Vasta viimeisinä värväysvuorossa olivat perheelliset. kolmekymmentäyksimiljoonaa miestä ilmoittautui lautakunnille ja heistä vajaa kolmasosa värvättiin. Heidän lisäksi vapaaehtoisina palvelukseen ilmoittautui miljoonia miehiä ja naisia. Loppujen lopuksi yli viisitoistamiljoonaa amerikkalaista puki univormun päälleen sodan aikana.³⁶

Sodan alkuvuosina seula armeijan palvelukseen oli tiukka, eivätkä kaikki palvelukseen valitut päässeet sotilasurallaan peruskoulutusta pidemmälle. Myöhemmin, sodan kiihtyessä Euroopan rintamilla, kriteereistä tunnuttiin lipsutun. Yhdysvaltojen armeijalla ei myöskään aina ollut kovin laajoja materiaalisia resursseja koulutettaessa suuria sotilasjoukkoja, kiihtyvän nopealla tahdilla. Varusteet olivat usein vanhanaikaisia – jopa ensimmäisen maailmansodan ajoilta – ja tulitaistelukoulutus saattoi sisältää vain kolme laukausta .45-kaliiperisella

---

³⁴ Esim. Jonas 1984, s. 240.

³⁵ Shannon 1977, s. 67.

³⁶ Esim. Shannon 1977, s. 52–53.

revolverilla.³⁷ Aina kaikille koulutettaville ei ollut tarjota edes kiväärejä, ja joskus tankitkin oli rakennettu autojen romuista. Vaikka aseisiin ei aina annettu edes panoksia, se ei häirinnyt heitä, jotka saivat tehdä taisteluharjoituksensa puinen ”ase” kainalossaan.³⁸

Myös kampuksille syystä tai toisesta jääneet opiskelijat ja yliopistojen henkilökunnat valjastettiin siviilipuolustuksen suunnitteluun ja mahdolliseen hyökkäyksen torjumiseen Yhdysvaltain maaperällä. Valtion viralliset ohjekirjat ja pamfletit antoivat yksityiskohtaisia ohjeita siitä, miten kunkin yliopiston opiskelijat ja työntekijät voivat edesauttaa siviilipuolustuksen kehittämisessä ja miten ulkoiseen uhkaan tulee varautua. Syyskuussa 1942 Yhdysvaltain siviilipuolustusvirasto julkaisi ohjeistuksen yliopistoille, jotka määrättiin järjestämään siviilipuolustusta ja kokoamaan joukkonsa jokaisen yksilön erikoisosaamisen perusteella. Esimerkiksi kemistien tuli antaa panoksensa tunnistamalla ja keksimällä torjuntakeinoja kemialliseen sodankäyntiin ja siinä käytettyihin kaasuiskeihin. Valaistukseen erikoistuneiden tahojen, kuten sähköinsinöörien ja fyysikoiden tuli kehittää järjestelmiä siten, että sodanaikaiset valaistusjärjestelmät olisivat eri kaupungeissa hallittavissa. Heidän varassaan olisivat esimerkiksi varajärjestelmät mahdollisten pommitusten aiheuttamille pimennyksille.³⁹

Moni Rutgersin yliopiston opiskelija kävi upseerikoulutuskursseilla jo yliopistossa ollessaan. ROTC-kurssit (*Reserve Officers' Training Corps*) siis sisällytettiin muuhun yliopisto-opiskeluun. Kurssien suosion syynä isänmaallisuuden lisäksi oli myös kolmen kuukauden välein maksettava 21 dollarin avustus, joka tuohon aikaan oli suuri raha. Opiskelijoiden tuli kuitenkin maksaa itse univormunsa ja jotkut joutuivat ottamaan tätä varten jopa lainaa pankista.⁴⁰

---

³⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/interviews/barry_edward.html.

³⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

³⁹ Colleges and Universities and Civilian Defence 1942, s. 10.

⁴⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bautz_edward.html.

Jotkut valitsivat Rutgersin opinahjokseen juuri maavoimien ROTC -ohjelman vuoksi, kuten Claude V. Bache, joka jo kuusivuotiaana oli käynyt sotilaskoulua.⁴¹

ROTC

-avustuksia saaneet sitoutuivat samalla muutamiksi vuosiksi myös sodan jälkeiseen palvelukseen armeijassa. Kaikille ROTC ei ollut ensimmäisenä listalla heidän tehdessään valintoja kouluaikana. Joillakin upseerikoulutus kaatui fysiikkaan, jotkut taas eivät syystä tai toisesta kaivanneet sodanjohtajuuskoulutusta. Lyman C. Avery valitsi ROTC'n sijasta kurssin, joka tähtäsi fyysiseen kuntoon ja -koulutukseen. Hänellä ei ollut kovin hyvä näkö, joten sekin esti ROTC -ohjelmaan hakeutumisen. Lopulta Avery hakeutui armeijaan maaliskuussa 1943, ja koska tuossa vaiheessa jokainen värväytyjä oli sotaan ajautuneelle armeijalle tärkeä, hänet kiinnitettiin maajoukkoihin rajoitetulla palvelusvelvoitteella.⁴²

Fyysisten testien jälkeen maajoukkojen peruskoulutus tapahtui eri puolilla Amerikan mannerta, kuten Alabamassa, New Jerseyssä (Fort Dix), Etelä-Carolinassa (Fort Mill), Kentuckyssä (Fort Knox), Georgiassa (Fort Benning), Mississipissä, Floridassa ja Teksasissa. Useimpien kohdalla koulutus kesti yhteensä kuutisen viikkoa ja sen jälkeen tuli päätös jatkosta ja palveluspaikasta peruskoulutuksen ja henkilön aiempien opintojen tai työkokemuksen perusteella. Joskus peruskoulutus käytiin kahdessakin eri paikassa. Erityisosaamista omaavat sotilaat lähetettiin yleensä vastaamaan tehtävistä rintamien takana.⁴³

Kun luokituksia jaettiin, muodostui yleiseksi vitsiksi se, että rekkamiehestä tehtiin armeijassa kokki ja kokista puolestaan rekkakuski. Tällaisiin sattumiin oli syynä osittain se, että vuosina 1943 - 44 tarve rintamien korvaavaan miehitykseen oli armeijan eri joukoilla niin suuri, etteivät luokittelun tekijät (*Classification*

---

⁴¹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bache_claude.html.

⁴² http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

⁴³ Erityisosaamisesta tyypillisimpiä esimerkkejä olivat haastelluilla viestintä ja sairaanhoito. Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/buratti_ralph.html; http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

Specialists)⁴⁴ pystyneet kiireessä tutkimaan kaikkien hakijoiden taustoja tai eri joukkojen toiveita, saati sitten kyetä sovittamaan yhteen näitä kahta.⁴⁵

Siirtyminen siviilielämästä sotilaselämään tuntuu useimmalle haastatellulle olleen melko vaivatonta. Jotkut mainitsevat joukossa olleen myös niitä, joilla on ollut suuriakin sopeutumisvaikeuksia.⁴⁶ Robert Inglis ei yllätynyt siitä, että kaikki peruskoulutuksessa olevat sotilaat eivät osanneet lukea tai kirjoittaa. Hänen peruskoulutuksen aikaisessa joukkueessaan Floridan Camp Blandingin koulutuskeskuksessa oli monia syvän etelän miehiä, joilla osalla oli ainoa haave saada sodan jälkeen hankittua oma muuli ja viljellä maata. Kolmen kuukauden ajan Inglis luki heille heidän perheidensä lähettämiä kirjeitä, kun he itse eivät osanneet.⁴⁷

Jotkut haastatelluista kertoivat ”rakastaneensa” armeijan peruskoulutusta. Lyman C. Avery koki koulutuksen eräänlaisena haasteena ja nautti suunnattomasti siitä fyysisestä rääkistä, mitä hänen kolmentoista viikon peruskoulutusjaksonsa sisälsi. Hänestä oli omien sanojensa mukaan mahtavaa herätä aikaisin aamulla, suorittaa päivän raskaat treenit ja testit, ja sen jälkeen kaatua sänkyyn väsyneenä tietäen, että seuraava päivä tulee olemaan kutakuinkin samanlainen.⁴⁸

Toiset haastatelluista olivat värväytyneet armeijan palvelukseen jo vuoden 1940 aikana, kuten Edward J. Barry. Hän aloitti sotilasuransa viikon kestäneellä fyysisellä testijaksolla Fort Dix’ssä. Tämän jälkeen hänet siirrettiin peruskoulutukseen Raritan Arsenaliin, New Brunswickin ulkopuolelle. Koulutus jatkui myöhemmin Fort Knox’ssa, jossa koulutusryhmän saapuminen tuli henkilökunnalle yllätyksenä eikä heille ollut täten varattu majoitustiloja.⁴⁹ Monen

---

⁴⁴ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

⁴⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

⁴⁶ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/shibley_raymond.html.

⁴⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/inglis_robert.html.

⁴⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

⁴⁹ http://oralhistory.rutgers.edu/interviews/barry_edward.html.

akateemisen sotilaan tavoin myös Barryn tie vei peruskoulutuksen jälkeen upseerikoulutukseen ROTC:n rinnalle ja sen koulutuksen täydentäjäksi perustettuun OCS:iin (*Officer Candidate School*), josta ensimmäinen jalkaväkivuosikurssi valmistui Fort Benningin 17-viikkoiselta koulutusjaksolta syksyllä 1941.⁵⁰ Kun Barry saapui Aberdeenin upseerikouluun, hän löysi sieltä seitsemän tai kahdeksan Rutgersin vuosikurssin 1940 luokkakaveriaan, jotka olivat jo käyneet läpi upseerien peruskoulutuksen ROTC:ssa.⁵¹

Myös Walter H. Berger värväytyi armeijaan vuonna 1940, vaikka astuikin palvelukseen vasta 1942. Hän kävi läpi Camp Edisonissa noin kahden kuukauden peruskoulutuksen ja hänet passitettiin sen jälkeen jatkamaan OCS:n erilliselle kuusiviikkoiselle upseerikoulutuslinjalle (*Prep Officer's Candidate School*), jossa monet olivat jo aloittaessaan sotilasarvoltaan kersantteja. Berger oli ollut vasta 8 viikkoa armeijassa ja arvoltaan vielä sotamies (*Private First Class*). Hänen kohdallaan hieman myöhästyneissä armeijan älykkyystesteissä hänen älykkyysosamääränsä oli todettu olevan 130 ja sen vuoksi hänen etenemisensä sotilaskoulutuksessa sai vauhtia.⁵²

C. Harrison Hill oli käynyt Rutgersissa ROTC:n peruskoulutuksen valmistumisensa (1940) jälkeen. Hän toimi noin kolmen kuukauden ajan keraamikkona ja astui tämän jälkeen palvelukseen alkuvuodesta 1941.⁵³ Samana vuonna kutsunnat tulivat ajankohtaisiksi myös Charles R. Landback Jr:lle. Hän oli saanut Rutgersissa vain kahden vuoden ajan ROTC -koulutusta, kun taas useat hänen ystävistään olivat läpikäyneet koko neljän vuoden sotilasjohdollisen ohjelman ja olivat tuoreita aliupseereita (*2nd lieutenant*)⁵⁴. Hänen omien sanojensa mukaan lähtö peruskoulutukseen pelkkänä sotamiehenä satutti häntä. Lopulta Landback pääsi kolmen kuukauden upseerikoulutukseen OCS:iin. Kun hänen silloinen

---

⁵⁰ <http://www.ocs.usmc.mil/CommandInformation/history.asp>.

⁵¹ http://oralhistory.rutgers.edu/interviews/barry_edward.html.

⁵² http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/berger_walter.html.

⁵³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/hill_c_harrison.html.

⁵⁴ 2nd lieutenant on Yhdysvaltain maavoimien alin upseeriarvo. <http://www.army.mil>.

tyttöystävänsä valmistui yliopistosta vuonna 1942, Landback oli jo valmistunut OCS:sta, tarkemmin sanottuna *Chemical Warfare Officer's Candidate School*:sta, joka sijaitsi Marylandissa. OCS'n jälkeen Landback oli siirretty Texasiin 81. kemiallisen sodankäynnin pataljoonaan. Sieltä hän lensi New Jerseyyn South Orangeen mennäkseen naimisiin tyttöystävänsä kanssa.⁵⁵

Frank Ruffo liittyi armeijaan kutsuntojen kautta vuonna 1944. Hän tajusi pian, mikä etu on siitä, ettei odota määräystä, vaan ilmoittautuu vapaaehtoiseksi etukäteen. Jos sotilas määrätään johonkin tehtävään, ei hän pysty enää vaikuttamaan tehtäviinsä tai sijoituspaikkaansa, toisin kuin vapaaehtoisena. Ruffo ilmoittautui Fort Dix:ssa ja toivoi pääsevänsä mihin tahansa muualle kuin merivoimiin, sillä hän ei osannut uida. Hänen rukouksiinsa vastattiin, sillä juuri ennen hänen vuoroaan tuli merivoimien miesluku täyteen ja hän pääsi maavoimiin. Tämän jälkeen Ruffo sai 17-viikkoisen sotilaallisen sairaanhoitokoulutuksen Camp Grantissa, Illinoisissa. Sitten hän matkasi Camp Shanksiin New Yorkiin, ja sieltä lopulta Eurooppaan.⁵⁶

William Greenberg pyrki Rutgersin yliopistoon heti high schoolin jälkeen, mutta tuolloin hänet hylättiin. Hänen tiensä vei armeijaan, jossa hän ilmoittautui ilmavoimiin. Kuitenkin hänet passitettiin ROTC:n erikoisjoukkoihin (*Advanced ROTC*)⁵⁷, jossa oli koulutettavana useat muutkin Rutgersin silloiset opiskelijat. OCS oli vuoden 1943 lopussa täynnä ja heidät kuljetettiin Fort McClellaniin Alabamaan, jossa viisikymmentä miestä sai peruskoulutuksen. Insinöörit lähetettiin jatkokoulutukseen Camp Monmouthiin ja jalkaväkikoulutus tapahtui Fort Benningissä, josta Greenberg valmistui vuonna 1944 upseeriksi. Hän sai siirron Camp Livingstoniin ja 86. divisioonan 342. jalkaväkiosastoon. Hänelle osoitettiin oma joukkue (IV), jota hän komensi. Greenberg kävi läpi myös maajoukoille harvinaisemman maihinnousukoulutuksen Camp San Luis Obisossa

---

⁵⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/landback_charles.html.

⁵⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/ruffo_frank.html.

⁵⁷ <http://www.goarmy.com/rotc/courses-and-colleges/curriculum/advanced-course.html>.

Californiassa. Tämän jälkeen hänen tiensä veikin kohti Eurooppaa ja Normandian rannikkoa.⁵⁸

Benjamin P. Indrick oli puolestaan anti-militaristi eikä olisi tullut lähteneeksi armeijaan lainkaan, ellei sosiaalinen paine olisi ollut niin voimakas. Värvätymisen katsottiin olevan nuoren miehen velvollisuus sota-aikana. Indrick ei pitänyt lainkaan sotilaallisesta peruskoulutuksesta eikä myöhemmin varsinaisesta sotimisestakaan, mutta armeijasta pois jääminen olisi tuonut mukanaan valtavan syyllisyyden sekä velvollisuuksistaan luistajan maineen.⁵⁹ Jotkut kokelaista eivät päässeet ROTC:n jatkokoulutukseen, vaikka olisivat sinne halunneet. Näin kävi muun muassa Claude V. Bache, joka oli lapsena sairastanut astman eikä siten täyttänyt upseerikoulutuksen kriteereitä. Hän kävi peruskoulutuksensa Alabamassa ja sai paikan armeijan kouluttajana.⁶⁰

Indrickin tavoin myös Raymond A. Shipley odotti siihen saakka, että hänet värvättiin 19-vuotiaana. Hänen veljensä oli liittynyt ilmavoimiin ja koska heidän äitinsä ei ollut tuolloin töissä, tuli Raymondin elättää perhettään ja ylläpitää taloa. Kun hän astui palvelukseen, joutui hänen äitinsä myymään kotitalon. Shipley muistelee huvittuneena värväysprosessiaan Newarkissa, fyysisten testien jälkeen. Hänen mielestään oli pötypuhetta, että jokainen voisi valita meneekö ilma-, meri- vai maavoimiin. ”He ottavat kenet haluavat”, Shipley totesi. Hän siis valikoitui maajoukkoihin ja suoritti panssarijoukkojen peruskoulutuksen pääasiassa Fort Knox’ssa, lukuun ottamatta kahden päivän alkukoulutusta Fort Dix:ssa. Tämän jälkeen hän kävi eräänlaisen OCS:iin valmistavan koulutuksen, mutta ei läpäissyt varsinaisia OCS:n testejä. Eri puolilla Amerikan mannerta suoritettujen aselajiin liittyvien koulutusjaksojen jälkeen Shipley kiinnitettiin neljänteen

---

⁵⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/greenberg_william.html.

⁵⁹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/indick_benjamin.html.

⁶⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bache_claude.html.

panssaridivisioonaan ja heidät lähetettiin kohti Normandiaa paikkaamaan miehiä, jotka olivat menehtyneet tai haavoittuneet St. Lô'n⁶¹ taisteluissa.⁶²

Robert M. Feller oli ehtinyt jo avioitua vuoden 1942 aikana, sillä hän luuli jäävänsä sodan ulkopuolelle. Hän oli jo saanut luokituksen 4-F, joka merkitsi vapautusta. Jatkotutkimuksissa kuitenkin selvisi, ettei hän ollutkaan diabeetikko ja joutui lähtemään heti samana vuonna sotaan. Tuolloin armeijan rajoituksia palvelukseen astumisessa oli höllätty monen muunkin ”fyysisen esteen” kohdalla, sillä sotilaiden tarve kasvoi vuosi vuodelta suuremmaksi. Fellerillä oli jo tutkinto valmis biologiatieteistä ja hän olisi mielellään hyödyntänyt tietouttaan esimerkiksi laboratoriossa ja yleensäkin sairaanhoidon puolella. Hänestä tuli kuitenkin räjähdysmies, josta Feller vitsailee: *”I mean, a college degree with a major in biological sciences was absolutely the perfect qualification to be a demolition man, okay?”* Hän kuitenkin särki selkänsä ja sai kirjurin paikan kun edellinen kirjuri joutui sairaalaan tyttöystävältä saadun tippurin vuoksi.⁶³

Sukupuolitaudeista varoiteltiin valtakunnan viralliselta taholta sekä rintamalla että kotimaassa. Muun muassa syfilis- ja tippuri-tapaukset levisivät sota-aikana räjähdysmäisesti ja niiden laajuutta verrattiinkin usein taisteluissa kaatuneiden ja haavoittuneiden lukumääriin. Vuosien 1940 ja 1942 välillä oli jo 300 000 palvelusmiestä saanut sukupuolitaudin ja sen koettiin jo olevan uhka puolustukselle. Kaiken kaikkiaan neljä miljoonaa palveluspäivää oli menetetty kupalle ja tippurille, informoi sotilaille tarkoitettu ja liittovaltion turvallisuusviraston jakama ohjekirja *She looked clean, but...* Faktatietojen luetteloinnin lisäksi kirjasessa myös havainnollistetaan tilanteita, joissa sotilas saattaa menettää itsekontrollinsa ja arvostelukykynsä ja lähteä saastuneen, maksullisen naisen

---

⁶¹ St. Lô on kaupunki Luoteis-Ranskassa. Kaupunki joutui koville Normandian maihinnousun yhteydessä, kun siellä ollutta saksalaista varuskuntaa pommitettiin. Kaupunki oli ollut saksalaisten hallussa vuodesta 1940. Saksalaisten joukkojen lisäksi myös liittoutuneiden joukoille St. Lô oli tärkeä kaupunki esim. rautatieyhteyksiensä vuoksi. Esim. Hall 2004, s.172. Ks. myös liite 1.

⁶² http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/shipleys_raymond.html.

⁶³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/feller_robert.html.

matkaan. Myös he, jotka ovat esitelleet tai toimittaneet naisen sotilaan luo, ovat vastuussa rikoksesta kansakuntaa vastaan.⁶⁴

C.Harrison Hill piti sotilaille luentoja sukupuolitaudeista sekä ennen että jälkeen Pearl Harborin hyökkäystä. Kaikkien korpraalista alempiarvoisten sotilaiden tuli kolmen kuukauden välein osallistua luennoille, joissa seksuaalimoraalia kohennettiin. Luennoilla moraalisen osion hoiti kirkon edustaja, kappalainen ja lääkäri kertoi mitä sukupuolitaudit ovat ja mitä ne aiheuttavat. Hill'n osuus oli puolestaan kertoa, mitä tapahtuu, jos armeija-aikana saa tartunnan. Kuulijat olivat lähes poikkeuksetta vanhempia kuin Hill itse. Hill joutui myös osallistumaan todistajana tarkastuksiin, joissa sotilaiden tuli osoittaa, ettei heillä ole sukupuolitauteja. Tarkastusta kutsuttiin nimellä ”*short-arm inspection*”. Hill sanoo vihanneensa tehtävänsä, joka perustui siihen, että hän tuijotti toisten miesten sukupuolielimiä.⁶⁵

Albert Handaly oli yrittänyt päästä armeijaan heti Pearl Harborin jälkeen, sillä hänen kavereistaan suurin osa oli häntä vuotta vanhempia ja he olivat mukana heti ensimmäisissä sodan syttymisen jälkeisissä värväyksissä. Valitettavasti Handalyn toinen korva oli täysin kuuro, joten häntä ei tuolloin huolitettu mukaan vapaaehtoisena. Hän astui palvelukseen kuitenkin seuraavana vuonna, täytettyään kaksikymmentäyksi vuotta. Kului kuitenkin noin vuoden päivät, ennen kuin hänet lähetettiin Atlantin yli Iso-Britanniaan. Ensimmäisen epäyksen jälkeen hänen kuulovammastaan ei enää välitetty, vaikka hän kertoi siitä eri koulutus- ja sijoituspaikoissaan, kuten OCS:ssa. Handalysta koulutettiin tykistöupseeri.⁶⁶

Edward Bautz, joka opiskeli pääaineenaan liike-elämän johtamista, sai heinäkuun alussa 1941 käskyn mennä palvelukseen New Yorkin Pine Campiin, jossa hän vietti vuoden päivät. ROTC -koulutuksen Bautz oli jo käynyt Rutgersissa. Pine

---

⁶⁴ She looked clean, but... 1945, s.1–10.

⁶⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/hill_c_harrison.html.

⁶⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/handaly_albert.html.

Campissa palvelivat samanaikaisesti hänen kolmetoista kurssikaveriaan yliopistolta, joista useimmat sijoittuivat Bautzin mukaan sodan aikana johtotehtäviin: ainakin kaksi tai kolme merivoimiin, ja kuusi ilmavoimiin. Pitkän linjan partiolaisena Bautzia kuitenkin hämmästytti, etteivät monetkaan koulutettavat olleet koskaan olleet yöpyneet ulkoilmassa, saati sitten että he olisivat osanneet toimia luonnossa ja sen muuttuvissa sääolosuhteissa.⁶⁷

Frederick Henry Bing ei koskaan edes hakenut OCS:n kaltaisiin johtajakoulutuspaikkoihin, vaan kouluttautui viestintälinjamieheksi panssaroituihin jalkaväkijoukkoihin. Long Islandissa sijainneen Camp Uptonin koulutuskeskuksen kautta Bing kuljetettiin etelään. Mississipin osavaltiossa Camp Van Dorenissa sekä myöhemmin Louisianan osavaltiossa sijaitsevassa New Orleansissa tapahtunut kouluttautuminen oli kaikin tavoin uutta pohjoisen nuorukaiselle. Camp Van Dorenin tukikohdassa oli yhtäaikaisesti 10 000 sotilasta. Bing oli varttunut New Yorkissa ja New Orleans oli vielä tuolloin kulttuuriltaan ja väkimäärältään hyvin pikkukaupunkimainen. Bingiä myös hämmästytti se, että etelässä rotuerottelu oli hyvin arkipäiväistä eikä sitä kyseenalaistettu. Mustalle väestölle oli esimerkiksi omat käymälät.⁶⁸

Albert Handaly asui sodan syttymisen aikoihin New Brunswickissa, jonne kuljetettiin etelästä sotilaita koulutukseen Camp Kilmeriin. Tämä vaikutti voimakkaasti kaupungin arkipäiväiseen elämään ja aiheutti Handalyn mukaan useita tappeluita, lähinnä paikallisten mustien ja etelästä tulleiden valkoisten sotilaiden välillä. Hänellä itsellään ei ollut ongelmia myöhemmin, kun hän ennen Eurooppaan siirtymistä toimi yhteistyössä mustien sotilasyksiköiden kanssa.⁶⁹

Myös C. Harrison Hill joutui tekemisiin mustan väestön kanssa, kun hän toimi upseerikouluttajana Aberdeenissa. He pyrkivät integroimaan mustan väen

---

⁶⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bautz_edward.html.

⁶⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.html.

⁶⁹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/handaly_albert.html.

valkoihoisten kanssa samoihin tiloihin, mutta monen hämmästykseksi mustat halusivat olla omissa oloissaan. Pian he pyysivätkin itselleen omia erillisiä makuuparakkeja ja ryhtyivät kokoontumaan omalla vain mustille tarkoitetulla upseerikerhollaan.⁷⁰

Sekä peruskoulutuksen että mahdollisten upseerikoulujen jälkeen sotilaat kuljetettiin yleensä lisäkoulutukseen Eurooppaan, useimmiten Iso-Britanniaan. Osa heistä jäikin sinne sodan loppuun asti, mutta toiset nousivat Englannin rannikolta aluksiin, jotka veivät kohti Euroopan rintamaa. Kaiken kaikkiaan sadat tuhannet nuoret miehet saivat matkustaa ensimmäisen kerran elämässään kotimantereen ulkopuolelle.⁷¹

Jotkut sotilaista siirtyivät koulutuksen jälkeen itse maavoimien kouluttajaksi, osa taas oli lähetetty peruskoulutuksen jälkeen Ranskan rannikolle niin sanottuihin ”tupakkaleireihin”, jotka olivat vastaanottokeskuksia ennen rintamalle siirtymistä. Leirit oli nimetty eri tupakkamerkkien mukaan ensinnäkin siksi, että vihollisen olisi vaikea paikantaa leirien sijaintia ja toiseksi sen vuoksi, että ne toivat kotoisaa tunnelmaa kaukana kotoa poissaoleville sotilaille.⁷²

Sotaan valmistautuminen koski siis ennen kaikkea nuoria miehiä, mutta oman panoksensa antoivat myös maanpuolustukseen valjastetut naiset. Tutkimuksessa käyttämäni haastattelujen joukossa on myös yksi vapaaehtoisen naisen antama haastattelu. Carol Levin liittyi WAAC:iin (*Women's Army Auxiliary Corps*)⁷³ vuosi Pearl Harborin hyökkäyksen jälkeen. Hänen veljensä oli värvätty jo maaliskuussa 1941. Tuohon aikaan toimistossa työskennellyt Levin sai peruskoulutuksen Floridan Daytona Beach'ssa. Naisten peruskoulutus oli erilainen kuin miesten. Pääsääntöisesti naiset eivät opetelleet käyttämään koulutuksen aikana aseita,

---

⁷⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/hill_c_harrison.html.

⁷¹ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/indick_benjamin.html.

⁷² <http://www.skylighters.org/special/cigcamps/cigintro.html>.

⁷³ Women's Army Auxiliary Corps lyhennettiin myöhemmin Women's Army Corps, WAC. <http://www.history.army.mil/brochures/wac/wac.htm>.

vaan Levinin mukaan he opettelivat peruskoulutuksen aikana lähinnä marssimaan sekä tilaamaan tarvikkeita sekä muonaa. Myös fyysistä harjoittelua oli jonkin verran. Daytona Beachilta Levin siirrettiin Floridan Sebringiin ja sieltä edelleen Des Moinesiin. Koulutuksen jälkeen hän matkasi Queen Elisabeth-laivalla Englantiin.⁷⁴

Sodan aikaista asepalvelusta suorittamaan lähdettiin siis sekä vapaaehtoisesti että pakon edessä. Moni oli ilmoittautunut asepalvelukseen jo ennen Pearl Harborin tapahtumia, toiset välttelivät kutsuntoja viimeiseen saakka. Näyttäisi siltä, että myös kokemukset peruskoulutuksesta olivat kahtiajakautuneita. Toiset nauttivat suunnattomasti säännöllisestä ja fyysisesti vaativasta koulutuksesta ja elämästä ennen rintamalle lähtöä. Toiset taas kokivat koulutusajan vastenmielisenä ja olisivat mielellään jättäneet koko kokemuksen väliin, jos se olisi ollut mahdollista. Vapaaehtoisten ja kutsuntojen kautta tulleiden välillä ei kuitenkaan ole ollut selkeää jakoa koulutuskokemusten mielekkyyden kannalta.

Peruskoulutuksen aikana monet huomasivat armeijan puutteet sekä sijoituspaikkojen että resurssien suhteen, mutta harvasta ne tuntuivat mitenkään ylitsempääsemättömiltä, ainakaan jälkikäteen kuvailtuina. Yliopistoa tuolloin käyvät tai sieltä jo valmistuneet sotilaat ovat saattaneet sopeutua kotoa lähtöön helpommin siksi, että heistä moni on irtautunut kotona asumisesta jo opiskelupaikan saatuaan ja saattaneet siksi muuttaa pitkänkin matkan päähän perheestään. Täten heille siirtyminen armeijan koulutuspaikoille ei ole ollut niin iso muutos kuin niille, jotka ovat vasta tuolloin olleet ensimmäistä kertaa pitemmän ajan poissa kotoaan ja läheistensä luota.

---

⁷⁴ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/levin_carol.html.

3. SOTAPONNISTELUT

3.1 Atlantin yli

Kuten aiemmin olen todennut, joillakin Euroopan rintamalle lähteneistä sotilaista ei ollut peruskoulutusta kummempaa kokemusta tuliaseista, puhumattakaan muista sodankäynnissä vastaan tulleista erityistehtävistä. Osa heistä ei joutunut varsinaisiin taisteluihin lainkaan. Haastatelluista entisistä sotilaista yllättävän moni antoi panoksensa sotatoimiin erilaisissa johto- tai huoltotehtävissä, kuten joukkojen koulutuksessa, sairaanhoidossa tai viestinnässä.

Joskus tiettyyn sijoituspaikkaan määrittämisen taustalla oli nimenomaan yliopistokoulutus, mikä joillakin sotilaista oli tuolloin vielä kesken, mutta osa heistä oli jo valmistunut. Etenkin opiskeltujen aineiden yhdistelmällä oli merkitystä, kun palveluspaikkaa määriteltiin esikunnissa ja värväyskeskuksissa. Vaikka asepalvelus ei olisi tapahtunut varsinaisella rintamalla – kuten Ardennien tai Normandian taisteluissa – saattoi sotilaan henkeä uhata esimerkiksi ilmapommitukset, kuten Brittein saarilla palvelustaan suorittaneiden kohdalla.⁷⁵

Taistelu Britanniasta vuoden 1941 syksyllä ja sitä seuranneena talvena oli yksi sodan ratkaisevista episodeista, sillä vaikka saksalaiset pommikoneet saivat aikaan valtavaa tuhoa englantilaisissa kaupungeissa, ei Churchill antanut periksi. Vihollisen toimia vaikeutti se, että Iso-Britannialla oli meriherruus ja Saksalla ei puolestaan ollut lainkaan taistelulaivaluokan aluksia. Englannin Kanaali oli kapeimmillaankin 30 kilometriä leveä ja hävittäjien tuli ylittää se ennen hyökkäyksiä. Tämän vuoksi Hitler siirtyikin yöpommituksiin. Hävittäjien kohdalla saksalaisten Messerschmitt 109-kone oli englantilaisten Spitfiren ja Hurricanen

---

⁷⁵ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/indick_benjamin.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/girard_michael.html;
http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

veroisia, mutta muut Luftwaffen hävittäjät olivat englantilaisille liian kömpelöitä ja hitaita. Saksalaiset aloittivat syksyn aikana Lontoon ilmapommitukset ja myöhemmin alkutalvesta iskuja tuli muun muassa Coventryyn, jossa kuoli 500 siviiliä ilmapommitusten aikana.⁷⁶ Taistelu Englannista päättyi Saksan luovuttamiseen ja seuraavan vuoden aikana länsiliittoutuneiden sodanjohdollisissa kokoontumisissa Yhdysvaltain armeijan edustajat kannattivat hyökkäyksiä Saksaa vastaan nimenomaan Englannin kanaalin kautta. Englantilaiset olisivat mieluummin järjestäneet hyökkäykset kauempana, muilla sota-alueilla, joissa Saksa oli osoittanut heikkouden merkkejä.⁷⁷

Sota-aikana rintamalla ”kodin kaukana kodista” teki USO (*United Service Organizations*), joka huolehti, että sotilaille oli rankkojen kokemusten vastapainona myös tarjolla viihdettä – esimerkiksi musiikkiesityksiä, teatteria – sekä muuta kevyempää ajanvietettä. Organisaation ohjelmaan kuului yhdistää kansaa ja palveluksessa olevia sotilaita toisiinsa ja tukea Euroopassa palvelevien joukkojen yhteishenkeä, kansallistunnetta sekä moraalialia.⁷⁸

Claude V. Bache tutustui palvelusaikanaan Britanniassa USO:n toimintaan henkilökohtaisesti, sillä hänet määrättiin ääniteknikoksi Al Jolsonin konserttiin ilman minkäänlaista kokemusta äänentoistolaitteista tai -tekniikasta.⁷⁹ Murray Rosenthal pääsi puolestaan nauttimaan Bob Hopen esiintymisestä englantilaisessa sairaalassa, minkä laboratorioissa hän sota-aikana työskenteli.⁸⁰ Normandiaan passitettu Raymond A. Shipley luuli pääsevänsä näkemään rintamalla Marlene Dietrich'n, mutta heidän 4. panssaridivisioonansa saavuttua paikalle ranskalaiseen kylään tultiin heille pitkän odotusajan jälkeen ilmoittamaan, ettei illan tähti voi hyvin ja esiintyminen täytyi peruuttaa. Sotilaat olivat hyvin pettyneitä ja he olivat ajaneet

---

⁷⁶ Shaw 2000, s. 32–36; Turtola & Pajala 2009, s. 72–73.

⁷⁷ Weinberg 2005, s. 353.

⁷⁸ <http://www.uso.org>.

⁷⁹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bache_claude.html.

⁸⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

sijaisesiintyjän pois lavalta. Sodan päätyttyä Shipley pääsi kuitenkin näkemään Frankfurtissa Mickey Rooney'n, joka esiintyi USO:n järjestämässä show'ssa.⁸¹

Kaikki Rutgersin nuoret miehet eivät siis joutuneet tai ehtineet varsinaiselle rintamalle lainkaan, vaan he tekivät oman osuutensa palveluksesta erilaisissa sotilaallisissa avustustöissä tai tiedustelun palveluksessa. Benjamin P. Indrick oli sodan aikana lääkintämiehenä Euroopan ja Yhdysvaltojen välillä seilaavilla lääkintäaluksilla, jotka kuljettivat Euroopan rintamalla haavoittuneita hoitoon Yhdysvaltain puolelle. Sota-aikana hän matkasi viisi kertaa meriteitse Iso-Britanniaan ja takaisin. Lukuun ottamatta Lontoon pommitusta (Indrick työskenteli sairaalassa, noin 60 mailin päässä Lontoosta), haavoittuneita sekä heidän kertomuksiaan rintamalta, ei Indrick joutunut sisälle sodan karmeimpaan todellisuuteen. Tärkeintä hänelle olikin saavuttaa vihdoinkin laboratorioteknikon pätevyys, mikä lopulta toteutui Euroopan sodan päätyttyä.⁸²

Myös Murray Rosenthal oli opiskellut laboratoriotekniikkaa ja valmistunut bakteriologiksi. Hän toimi sodan alkuvaiheissa armeijan majoitusmestarina kotileirissä, mutta sai koulutuksensa vuoksi siirron Englantiin, jossa tarvittiin laboratoriohenkilökuntaa. Hän vastasi noin kolmen vuoden ajan viidestätoista työntekijästä ja ohjelmoi laajaa veripalvelutoimintaa. Etenkin Normandian maihinnousun jälkeen luovutetun veren tarve oli valtava ja Rosenthal oli kerännyt noin kolmensadan ihmisen luovutusrenkaan, jotka saivat luovuttaa verta kuukauden välein. Etenkin harvinaisemman veriryhmän omaavat henkilöt pidettiin säännöllisessä luovutuksessa ja Rosenthal oli itse yksi heistä. Syvästi uskonnollisena juutalaisena hän ei solminut Englannissa ollessaan lähempiä suhteita vastakkaiseen sukupuoleen, sillä hän ei halunnut myöskään aiheuttaa minkäänlaista harmia, viitaten rintamalla vuodesta 1939 olleisiin englantilaisiin miehiin, joiden vaimot ja tyttöystävät odottivat heitä kotimaassa.⁸³

---

⁸¹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/shipleys_raymond.html.

⁸² http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/indick_benjamin.html.

⁸³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

Rosenthal joutui hyvin lähelle pommituksia, kun hän oli toisen amerikkalaisen upseerin kanssa Lontoossa viettämässä muutaman päivän vapaita. Heille tarjottiin hotellista kattohuoneistoa erittäin edullisesti, sillä niitä oli pommitusten pelossa eniten vapaana. Rosenthal lähti ystävineen viettämään iltaa paikalliseen publiin ja he lahjoivat tarjoilijan pitämään paikkaa auki luvattua myöhempään. Kun he aamuyöllä kahden kolmen aikaan saapuivat hotellihuoneeseensa, alkoi Lontoon kaduilla saksalaisten hävittäjien ilmahyökkäys ja he säilyvät hengissä hotellihuoneessaan, josta kylläkin hajosivat kaikki ikkunat paineaaltojen takia.⁸⁴

Myös Lyman C. Avery työskenteli Englannissa sairaanhoidon puolella kolme ja puoli vuotta. Siellä ollessaan hän tapasi myös tulevan vaimonsa, joka oli tuolloin 21-vuotias ja menettänyt molemmat vanhempansa. He saivat ylipäällikkö Dwight D. Eisenhowerilta luvan mennä naimisiin Englannissa. Esikoisen synnyttyä ja sodan päätyttyä he palasivat yhdessä Yhdysvaltoihin. Avery muistelee vuosiaan Englannissa lämmöllä, vaikka kaikesta oli tuolloin puutetta. Ainoa, mistä Averyn mukaan englantilaiset eivät tinkineet, oli olut. Lähes kaikki muu oli säännösteltyä, niukkaa ja kiellettyä paitsi olut- ja pubikulttuuri. Englantilaiset sekä maassa palvelleet yhdysvaltalaiset pysyivät sodan aikana suhteellisen terveinä, sillä he söivät olosuhteista johtuen melko terveellisesti. Heidän ruokavalionsa koostui pääosin perunoista ja kasviksista, sillä niitä ei säännöstelty, toisin kuin esimerkiksi lihaa, maitoa, voita ja kananmunia.⁸⁵

Avery säästyi suuremmilta pommituksilta Englannissa ollessaan, mutta yhden kerran hän oli hyvin lähellä kuolemaa ja tajusi sen vasta myöhemmin. Avery oli Lontoossa palaamassa lounaalta ja kun hän oli astumassa kadulle, seuraava asia minkä hän tajusi oli se, että hän makasi kaukana lähtöpaikastaan ja hänen

---

⁸⁴ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

⁸⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

niskaansa sattui. Selvisi, että V-1 pommi oli tiputettu lähistölle ja sen räjähdysvoima oli heittänyt myös Averya useita metrejä.⁸⁶

Myös Albert Handaly oli sijoitettuna Iso-Britanniaan ennen Normandian maihinnousua, mutta hän joutui joukkoineen Normandiaan viisi päivää maihinnousun jälkeen. Averyn tavoin Handaly muistelee lämmöllä brittejä, jotka hänen mukaansa hyväksyivät varauksetta jenkki-sotilaat keskuuteensa. Moni sotilas myös tapaili englantilaisia naisia ja osa heistä jopa avioitui myöhemmin. Handaly myös kuvailee englantilaisia erilaisella huumorintajulla höystetyiksi. Kun he kertoivat vitsin, se ei naurattanut amerikkalaisia ja päinvastoin. Kaiken lisäksi maassa tuli olla hyvin varovainen kielenkäytöstään. Esimerkiksi *Bloody Marya* ei kannattanut mennä tilaamaan, sillä sana *bloody* oli briteille vahva kiro sana ja *Mary* puolestaan viittasi kuningattareen.⁸⁷

James Essig toimi ensiavun puolella palveluksensa ajan eikä hän kokenut mielekkäänä ajatusta, että hänen olisi pitänyt tappa ihmisiä. Silti hän näki paljon kuolemaa sodan aikana, sillä hän joutui toimimaan lääkintämiehenä myös varsinaisella rintamalla. Kun häneltä kysyttiin, muistaako hän ensimmäisen rintamalla suorittamansa lääkintätehtävän, hän kertoi sen olevan mahdotonta, vaikkakin monet tapaukset olivat jääneet hänen mieleensä. Hänen kertomansa mukaan pahimpia olivat vammat, jotka olivat rintamalla osuman saaneen sotilaan mahassa tai päässä. Kun kehosta tulee ulos suolet tai aivot, ei lääkintä- tai ensiapumies voi tehdä paljoakaan. Tärkein työ heillä taisteluiden keskellä oli tyrehdyttää verenvuoto, silloin kun se vielä oli mahdollista. Haastavaa oli tietysti tukkia vuoto esimerkiksi irronneen jalan tai käden juuresta. Myös talvi 1944 -45 oli vaikea erilaisten paleltumien vuoksi.⁸⁸

---

⁸⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

⁸⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/handaly_albert.html.

⁸⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/essig_james.html. Ks. myös liite 2.

Kenttäsairaaloissa, linjojen takana suurin taakka oli stressi, joka aiheutui fyysisen ja psyykkisen paineen sietämättömyydestä. Kuolion löyhyä, veri, irronneet raajat ja panssarimpiesten vakavat palovammat aiheuttivat kiireen ja väsymyksen keskellä vääjäämätöntä vahinkoa. Eräskin evakuointisairaalan kapteeni muistelee tehneensä kolmessa ja puolessa kuukaudessa yli kuusituhatta leikkausta. Hän oppi tunnistamaan vammoista, olivatko ne kenties itse aiheutettuja tai olivatko ne tulleet taistelussa, perääntyessä vai kenties asemasodassa.⁸⁹

Essig ei koskaan kantanut rintamalla ollessaan asetta mukanaan. Yleinen sääntö oli, ettei lääkintähenkilökuntaa ollut lupa ampua, mutta Essig kertoo joskus niin tapahtuneen. Hän otti rintamalla ollessaan myös sotavankeja, jotka olivat haavoittuneita saksalaisia sotilaita ja halusivat antautua saadakseen hoitoa ja siten säästääkseen henkensä. Lääkintämiehistö ei myöskään jättänyt siviilejä hoitamatta, jos he tulivat pyytämään apua. Essig muistaa kollegoidensa toimineen myös muutamassa synnytyksessä. Yleisesti ottaen sekä Ranskan että Saksan maaperällä siviilit suhtautuivat yhdysvaltalaisiin joukkoihin hyvin eikä ongelmia heidän kanssaan ollut, Essig muistelee.⁹⁰

Koska Yhdysvaltain maajoukot eivät pääasiallisesti suorita maihinnousuja, vaan ne ovat laivaston sekä rannikkopatteristojen tehtäviä, ei haastatelluista yksikään ollut mukana esimerkiksi varsinaisessa Normandian maihinnousussa 6.6.1944. Osa heistä kuitenkin osallistui ”D-Day:n” valmisteluihin sekä maihinnousua edeltäviin ja sen jälkeisiin taisteluihin.⁹¹ Maihinnousu oli vähällä peruuntua sääennusteiden vuoksi ja Eisenhower siirsikin offensiivin alkua ensin yhdellä ja lopulta kahdella päivällä, joka oli ehdoton maksimi Britannian laivaston kannalta. Pohjois-Englannin satamista 3. kesäkuuta lähteneet laivastoyksiköt olivat matkalla Ranskan rannikolle ja niillä riitti polttoainetta enää viikoksi. Maihinnousupäivän sää oli epävakaista,

---

⁸⁹ Beevor 2009, s. 306.

⁹⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/essig_james.html.

⁹¹ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/greenberg_william.html.

mutta Eisenhower päätti toteuttaa maihinnousun mahdollisista vastoinkäymisistä huolimatta.⁹²

3.2 Taistelukokemukset

Rintamalle joutuneilla oli tietenkin muita suurempi huoli hengissä säilymisestä. Etenkin maavoimat, niiden jalkaväkiosastot pioneereineen sekä merivoimien maihinnousujoukot olivat alttiina kaikenlaiselle tulitukselle ja miinaräjähdyksille, kun he etenivät kohti saksalaisten asemia. Ensimmäinen toisessa maailmansodassa kuollut amerikkalainen sotilas oli luutnantti Edwin V. Loustalot, joka sai surmansa Ranskan rannikolle tehdyssä maihinnousussa elokuun 19. päivänä 1942.⁹³

Rintamalle joutuminen oli monelle henkisesti kova paikka. Yhdysvaltain armeija on raportoinut noin 30 000 taisteluväsymystapauksesta. Lääkärit tajusivat pian, miksi esimiehet pyrkivät totuttamaan kokemattomat sotilaat alun alkaen ”veren makuun”. Se oli kaiken kaikkiaan parempi tapa, kuin yhtäkkinen järkytys. Joskus sotilaat sekosivat tykistökeskityksessä reagoiden kukin eri tavoin. Osa käpertyi kokoon, osa ei pystynyt puhumaan, jotkut harhailivat avoimelle maaperälle ilman todellisuudentajua. Jotkut suuressa pelkotilassaan pyrkivät rintamalta pois aiheuttamalla itselleen jonkinasteisen vamman, mutta myös itsemurhia tapahtui tilastoimaton määrä.⁹⁴

Amerikkalaisia pidettiin joskus ylimielisinä, sillä eurooppalaisten näkökulmasta heidän ylikorostunut itsevarmuutensa näkyi myös joukkojen etenemisessä kohti Saksan pääkaupunkia. Saksalaiset siviilit kummastelivat sotilaita, jotka jauhoivat purkkaa ja nimesivät tankkinsakin naisten mukaan. Kun liittoutuneiden joukot etenivät kohti Berliiniä, oli Reinin ylityksellä peitenimi *Ryöstö*. Tämä valitettavasti oli eräänlainen enne, sillä osa yhdysvaltalaisista joukoista osallistui kauppojen ja

---

⁹² von Tippelskirch 1960, s. 413–414.

⁹³ Gilbert 2009, s. 87.

⁹⁴ Beevor 2009, s. 306–307.

yksityisasuntojen ryöstelyyn siinä missä muutkin liittoutuneet. Omaisuusrikkomuksia tuli ilmi jo ennen Saksan rajaa, muun muassa belgialaisten siviilien joutumisesta ryöstelyn kohteiksi. Välillä ryöstelyä pyrittiin vähentämään rajoittamalla se pikkutavaroihin. Panssarivaunuissa kulki kuitenkin kätevästi myös kirjoituskoneet ja radiot. Arvokkaiden taulujen kankaat irrotettiin kehyksistään ja työnnettiin rullina kranaatinheitinten putkiin.⁹⁵

Sotilaspoliisien pystyttämällä kieltokylteillä yritettiin suitsia ylinopeuden lisäksi ”ryöstelyä ja veljeilyä”, mutta kielloilla ei ollut mainittavaa vaikutusta joukkorötöstelyihin. Armeijoista kuitenkin idealistisimpia olivat juuri Yhdysvaltain sekä Kanadan armeijat ja he halusivat vain pelastaa maailman ja palata sen jälkeen mitä pikimmin kotiin. Sitä vastoin armeijat, joilla oli saksalaisten kanssa ”kana kynittävänä”, eivät pitäneet niin kovaa kiirettä. Esimerkkinä käy hyvin Ranskan vakituisen armeijan upseeristo.⁹⁶ Puna-armeijan himo rannekelloihin ja vodkaan tuli esiin haastatteluissa. Ja kun venäläiset upseerit kohtasivat liittoutuneiden upseereja, kaivoivat he heti esiin pullot ja aloittivat ryyppäämisen.⁹⁷

Haastatteluista ei etenemiseen liittyvää ja siviileihin kohdistuvaa rikollista käyttäytymistä tullut esille, mikä on tietysti täysin luonnollista. Mukana on vain satunnaisia kertomuksia pakottamalla hankituista ruuista ja yöpaikoista. Bernard E. Stark oli omien sanojensa mukaan tuolloin ”kamala ihminen”, ajaessaan joukkoineen saksalaisia siviilejä ulos kodeistaan ja sängyistään. Kuten jo aiemmin mainitsin, Stark joutui palvelukseen vastoin tahtoaan ja hän pyrki välttämään niin paljon palveluksenaikaisia tehtäviä ja sotatoimia kuin suinkin pystyi. Euroopan rintamalle joutuessaan hän oli 22-vuotias. Siellä hän käytti kivääriään yhden ainoan kerran, ampuakseen kanan ruoaksi. Hän kuvailee itseään aikamoiseksi kiusanhengeksi, joka teki kaikenlaista tyhmää. Kerran hän halusi pysäyttää

---

⁹⁵ Beevor 2002, s. 216–218.

⁹⁶ Beevor 2002, s. 216–218.

⁹⁷ Esim. http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/brown_roy.html.

moottoripyörän ja katsoi ainoaksi keinoksi hypätä suoraan sen eteen. Pahaksi onneksi kuski ajoi moottoripyöränsä suoraan Starkin jalan päältä.⁹⁸

Ylipäällikkö Eisenhower otti ohjat brittien sotamarsalkka Bernard Montgomerylta maasotatoimien johdossa Euroopan rintamalla 1. syyskuuta 1944. Näennäisesti yksimieliset sodanjohtajat olivat hyvinkin eri mieltä strategioista sekä suurista päätöksistä, kuten siitä, millaisilla miesvahvuuksilla saksalaisia työnnettäisiin kohti valtakunnan rajaa.⁹⁹ Seuraavana keväänä, 14. huhtikuuta, kun Berliinin valtaus oli vain päivien kysymys ja presidentti Rooseveltin kuolema julkistettiin, Eisenhower antoi joukoilleen käskyn pysähtyä Elbe-joelle ja lopettaa eteneminen kohti Saksan pääkaupunkia. Käsky hämmästytti sekä upseeristoa että sotamiehiä.¹⁰⁰

Myös Yhdysvaltain kenraali George S. Patton oli sodanjohtotaidoiltaan hyvin erilainen kuin Eisenhower. Kun hän saapui kolmannen armeijansa kanssa Ranskaan Normandian maihinnousun jälkeen, sotilaat hurrasivat ja ottivat hänestä valokuvia kuin filmitähdestä konsanaan. Hän ei pitänyt Eisenhowerin tavasta laskeutua sotilaittensa tasolle ja kohdella heitä kuin vertaisiaan. Hänen mielestään komentaja ei voinut samalla sekä komentaa että olla sotilailleen samastumiskohde. Patton tuli sodan kuluessa kuuluisaksi suorapuheisuudestaan. Ranskassa hän ilmoitti aikeensa selvästi: ”-- *kaivetaan nyt sisälmykset pihalle sakuista ja painutaan Berliiniin. Ja kun saavumme Berliiniin, ammun sen huijari-paskiaisen omin käsin kuin käärmeen.*” Pienikokoista Montgomerya Patton nimitti takanapäin apinaksi.¹⁰¹

William Greenberg oli yksi heistä, jotka joutuivat perus- ja jatkokoulutuksensa jälkeen suoraan sota-alueelle. Bostonin satamasta lähtenyt alus toi Greenbergin 342. jalkaväkijoukon mukana Le Havren kaupunkiin, joka sijaitsi Pohjois-Ranskan Normandian maakunnassa.¹⁰² Sieltä heidät kuljetettiin Rein-joen rannalle, jossa

---

⁹⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/stark_bernard.html.

⁹⁹ von Tippelskirch 1960 [2], s. 36–37.

¹⁰⁰ Beevor 2002, s. 228–229.

¹⁰¹ Beevor 2009, s. 295–296.

¹⁰² Liite 1.

Greenberg toimi komppanian komentajan alaisuudessa aliupseerina (*2nd lieutenant*). 342. jalkaväkijoukko laitettiin ensimmäisenä ylittämään Rein. Heidän ylittäessään jokea kuudella aluksella, saksalaiset joukot avasivat tykistötulen ja tappoivat kolme upseeria ja noin kymmenen rivisotilasta. Greenberg yritti antaa ensiapua niille, joihin 90-millisten tykkien tulitus oli osunut, mutta suurin osa heistä oli jo kuolleita.¹⁰³

Amerikkalaisten joukkojen Reinin ylitystä kutsutaan nimellä operaatio *Flashpoint*. Sitä edelsi operaatio *Grenade*, joka tähtäsi Yhdysvaltain joukkojen Reininmaan ylitykseen ja pyrkimykseen suunnata läntiselle Reinille. Kaikki tämä oli osa suurempaa suunnitelmaa, minkä Eisenhower oli – useista liittoutuneiden upseeriston vastalauseista huolimatta – laatinut Saksan armeijan lopulliselle murtumiselle. Ranskan ja Belgian valloitusten jälkeen Eisenhower keskitti kaikki länsiliittoutuneiden voimat kohti Rein-joen läntistä sivua, kooten englantilaiset, kanadalaiset ja yhdysvaltalaiset joukot yhteiseen rintamaan aina pohjanmereltä Sveitsiin. Aiemmat yritykset ylittää Rein olivat epäonnistuneet sekä Pohjois-Saksan että Hollannin maaperällä. Toisen maailmansodan historioitsijat kiistelevät yhä siitä, olisiko sota loppunut aiemmin vai olisiko se kenties kestänyt pidempään, jos Eisenhowerin Reinin länsipuoliset suunnitelmat olisi sivuutettu.¹⁰⁴

William Greenbergin tavoin Charles Landback Jr. rantautui Englannin kanaalia pitkin vuonna 1945 Le Havreen. Hän oli saapunut divisioonineen edellisen vuoden jouluna ensin Englantiin. Heidänkin tehtävänään oli liittyä operaatio *Ryöstöön*. Hän eteni Reinille kuukaudessa, sillä heidän joukkonsa olivat moottoroituja. Mutta kuten Landback kertoo, eivät he ajaneet siistissä muodostelmassa tai jonossa kohti Reiniä, vaan aina joukkueen, komppanian tai pataljoonan tuli olla hajautettu mahdollisten vihollisen hyökkäysten varalta. Landback toimi Reinin ylityksessä komppanian komentajana, ja koska jokaisessa komppaniassa oli kolme pataljoonaa ja jokaisessa niissä oli puolestaan neljä kranaatinheitintä, oli hänen

---

¹⁰³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/greenberg_william.html.

¹⁰⁴ Ford & Gerrard 2007, s. 7–9.

alaisuudessaan kaiken kaikkiaan kaksitoista kranaatinheitinjoukkuetta. Kun Euroopan sota oli loppumaisillaan, Landbackin pataljoonassa järjestettiin arvonta, jossa hän voitti matkustuspassin Pariisiin. Hän vietti siis Euroopan sodan loppumista juhlistavan *V-E Day*:n Pariisissa, muttei halunnut haastattelussa kertoa tarkemmin juhlimisestaan.¹⁰⁵

Roy W. Brown taisteli Euroopan rintamalla yhdeksän kuukauden ajan. Loppukesästä vuonna 1944 84. divisioona, jossa Brown toimi, aloitti taistelut Saksan Aachenista. Brown oli saanut sotilaspoliisikoulutuksen Englannissa ja rintama-aikana hänen tehtäviinsä kuului muun muassa saksalaisten sotavankien kuljetus linjojen taakse. Useita hänen ystäviään, opiskelukavereitaan ja taistelutovereitaan kuoli rintamalla. Brown muistaa divisioonansa taistelleen brittien alaisuudessa Elbe-joella, jonne he jäivät odottamaan puna-armeijan saapumista.¹⁰⁶

Venäläisten saapumista olikin helppo seurata, sillä he edetessään polttivat kaiken ja olivat Brownin mukaan erittäin vihaisia. Venäjän armeijan edellä pakeni seitsemän tuhannen saksalaisen sotilaan joukko. He pyrkivät ylittämään joen ja ne, jotka onnistuivat siinä hukkumatta, olivat hyvin onnellisia päästessään amerikkalaisten suojiin venäläisten koston sijaan. Brown oli yksi kolmesta sotilaspoliisista, jotka vartioivat yhteensä kahdeksaa tuhatta miestä. Se ei kuitenkaan ollut ongelma, sillä saksalaiset eivät olisi edes halunneet karata: ” - - *just sitting on a roof of a little barn of the farmhouse, ... just sitting there with a rifle next to me. I really didn't need it, because there was nothing but happiness on the part of the people who had come over.*” kertoo Brown. He joutuivat suojelemaan saksalaisia vielä Elbellä antautumisen jälkeenkin, sillä liittoutuneiden sodanjohdon luo juopottelemaan tulleet venäläiset upseerit uhkasivat vodkaa juotuaan tappaa saksalaiset sotilaat.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/landback_charles.html.

¹⁰⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/brown_roy.html.

¹⁰⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/brown_roy.html.

Amerikkalaiset joukot eivät pystyneet hyödyntämään ottamiaan sotavankeja samalla tavoin kuin esimerkiksi englantilaiset, jotka käyttivät sotavankeja muun muassa maataloustöissä, rakennustöissä sekä korjaamassa saksalaisten pommittamia kaupunkeja ja niissä tuhoutuneita rakennuksia. Punainen risti ja kansainväliset sopimukset kielsivät laittamasta vankeja pakkotyöhön, mutta useimmat vangit valitsivat mieluummin työnteen kuin toimettomuuden leirissä.¹⁰⁸

Myös amerikkalaisia jäi saksalaisten sotavangeiksi. Sodan loppua kohden turvatoimet Saksan vankileireillä kiristyivät ja pakeneminen oli entistä hankalampaa. Colditzin leiri oli yksi tehokkaimmin vartioiduista vankileireistä Saksan alueella ja sinne sijoitettiin upseeritason vangit, jotka olivat toistuvasti karanneet muilta vankileireiltä. Amerikkalaisten upseerien lisäksi leirillä oli Iso-Britannian, Hollannin, vapaan Ranskan ja Puolan upseeristoa. Kun vuonna 1941 leirillä kirjattiin viisikymmentäviisi epäonnistunutta ja kaksikymmentäkahdeksan onnistunutta pakoa, vuonna 1944 tehtiin enää kaksikymmentäyksi epäonnistunutta ja kaksi onnistunutta pakoa.¹⁰⁹

Saksan maaperällä taistelleille sotilaille oli omat ohjeistuksensa Yhdysvaltain armeijan ja hallituksen taholta. *Pocket guide to Germany* sisälsi tarkat ohjeet siitä, miten vihollisen maaperällä tuli käyttäytyä, mitä sai tehdä ja kertoa, mitä taas ei. Ohjeissa myös muistutettiin, että saksalaiset ovat hyvin uteliaita ja kiinnostuneita amerikkalaisista sotilaista ja että Yhdysvaltain armeijaa kunnioitetaan maassa suuresti. Silti sotilaiden piti varoa puhumasta ohi suunsa eikä vihollismaan kansalaisille saanut kertoa salaisuuksia. Heille ei myöskään ollut suotavaa tuputtaa tietoa demokraattisesta järjestelmästä, sillä saksalaiset tulisivat ajan myötä huomaamaan heille kerrotun rotuteorian olleen täyttä hölynpölyä, ohjeissa opastettiin. Samalla annettiin sotilaille tietopaketti siitä, miten etenkin saksalaisista

---

¹⁰⁸ Gilbert 2009, s. 89.

¹⁰⁹ Gilbert 2009, s. 89.

nuorista miehistä on kouluajoista alkaen koulutettu tappajia ja pettureita. He olisivat valmiit uhraamaan kaiken Hitlerin ja natsipuolueen tähden.¹¹⁰

Käytännössä saksalaisten siviilien luottamus amerikkalaisia joukkoja kohtaan näkyi avuliaisuutena ja selkeänä kunnioituksena sotilaita kohtaan. Amerikkalaiset joukot joutuivat edetessään myös todistamaan monia surullisia ihmiskohtaloita. Eräänkin kerran Luoteis-Euroopan joukkojen komentokeskuksen (*SHAEF*) väki järjesti tiloja itselleen häätämällä siviilejä taloistaan. Asukkaat saivat ottaa mukaansa irtaimistosta sen mitä tarvitsivat. Robert Inglisin mukaan eräs nainen oli pyytänyt häntä vartioimaan tavaroitaan sillä aikaa kun itse kävi noutamassa loput. Saksalaiset luottivat heihin, amerikkalaisiin sotilaisiin, enemmän kuin esimerkiksi naapureihinsa, toteaa Inglis. Samaisen häätöprosessin yhteydessä yksi asukkaista oli ampunut vaimonsa sänkyyn. Vaimo oli ollut liikuntakyvytön eikä mies pystynyt liikuttelemaan häntä. Mies oli tehnyt epätoivoisen ratkaisunsa sen jälkeen, kun heitä oli kehoitettu poistumaan kodistaan.¹¹¹

Kanssakäymistä saksalaisten siviilien kanssa oli hyvin niukasti ennen sodan päättymistä, mutta heihin suhtauduttiin asiallisesti sotilaiden taholta, kertovat haastattelut. Frederick Henry Bing toimi Euroopan rintamalla kersanttina vuosina 1944 - 1945. Hän kuului rivisotilaana 63. jalkaväkidivisioonaan, joka ajoi takaa ja taisteli saksalaisia joukkoja vastaan ensimmäisen maailmansodan puolustukseen rakennetulla Siegfried-linjalla. Eteneminen oli hyvin nopeaa keväällä 1945, sillä vastarinta oli vähäistä ja satunnaista. Edetessään amerikkalaiset joukot usein majoittuivat siviilien tiluksille, esimerkiksi ulkorakennuksiin ja talleihin. Sodan loppuvaiheessa, amerikkalaisten joukkojen saavuttua johonkin saksalaiseen kylään tai kaupunkiin, oli se lähes poikkeuksetta joko tyhjä tai siellä olivat valkoiset antautumista viestittävät liput ikkunoissa. Erääseen kylään saavuttuaan Bing luki tyhjentyneen talon ovikellosta perheen sukunimen, Benz. Hän tuli ajatelleeksi, että

---

¹¹⁰ Pocket guide to Germany 1944, s. 2–11.

¹¹¹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/inglis_robert.html.

talossa asuvat ihmiset voisivat hyvinkin olla hänen sukulaisiaan, sillä hänen äitinsä oli saksalaista sukua ja tyttönimeltään Benz.¹¹²

Bing kertoo kuulleensa, että usein saksalaisia siviilejä oli natsien toimesta kehoitettu lähtemään kodeistaan liittoutuneiden lähestyessä. Heidä peloteltiin muun muassa sillä, että heidät teloitettaisiin natsipuolueen tukijoina. Sodan jälkeen Bing komppanioineen asusteli joidenkin saksalaisten siviilien kanssa eräänlaisessa ”linnassa”, Reinin rannalla sijaitsevassa valtavassa rakennuksessa, joka oli ollut saksalaisten lomanviettopaikka loppukesäisin. He maksoivat saksalaisille naisille erilaisista taloustöistä, kuten ruoanlaitosta. Raha tuli monelle perheelle tarpeeseen, sillä useilla heillä ei ollut enää edes kotia. Bingin divisioona otti 21 000 saksalaista sotavankia, mutta Bing itse ei nähnyt heistä kuin yhden. Kyseinen vanki oli SS-upseeri ja hänet oli miehitetyiltä alueilta tulleiden sotilaiden toimesta teljetty sikolähtiin odottamaan Yhdysvaltain armeijaa.¹¹³

Bing kirjoitti säännöllisesti kotiinsa, mutta ei halunnut huolestuttaa äitiään, joten hän kertoi kirjeissään niitä näitä ja loi kotijoukoille kuvan, ettei hän olisi lähelläkään etulinjoja. Toisaalta kirjeet kävivät läpi sensuurin, eikä niissä siksi tullut ilmoittaa esimerkiksi minkäänlaista sijaintiaan mikä olisi voitu paikantaa, eikä muutenkaan kertoiltu kotimaahan sodankäynnin yksityiskohtia. Bing muistaa esimerkiksi kirjoittaneensa kotiinsa, että oli kadottanut Euroopassa kellonsa, ja jonkin ajan kuluttua hänelle saapui paketti, jossa oli tuliterä rannekello.¹¹⁴

Akselivaltojen johtajien naamat tulivat tutuiksi sekä sotilaille että siviileille kotimaassa. Japanin keisari Hirohiton ja kenraali Tojon, Italian diktaattori Benito Mussolinin sekä itse Adolf Hitlerin pilakuvia näkyi kaikkialla. OWI (Office of War Information) joutui varoittamaan negatiivisten kielikuvien käytöstä. Virallinen linjaus oli, että Saksan ja Japanin kansalaiset eivät ole vihollisia, vaan heidän johtajansa.

---

¹¹² http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.html.

¹¹³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.html.

¹¹⁴ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.html.

Kaiken lisäksi varottiin jyrkkää rotujen välistä vastakkainasettelua, sillä Japani tarttui propagandassaan usein Yhdysvaltojen mustien kohteluun. Yhdysvallat halusi esiintyä vapauttajana, ei valloittajana.¹¹⁵

Edward Bautz saapui heinäkuussa 1944 Iso-Britannian hyökkäyskoulutuskeskuksen kautta Normandiaan. Muutaman päivän kuluessa käynnistettiin operaatio *Cobra*, joka tähtäsi tien raivaukseen liittoutuneiden joukoille kohti Ranskan sisämaata. Elokuun ensimmäisenä päivänä kenraali George Pattonin 3. armeija suuntasi kohti Loiren laaksoa.¹¹⁶

Myös nuorempaa komentajakaartia edustanut kenraali Omar Bradley oli mukana operaation komentajana. Ennen maihinnousua hän käski epäröivien sotilaiden katsoa taakseen Englannin kanaalissa ja kuvitella vastarannalle Chicagon kaupunki.¹¹⁷ Bradleylla ja Pattonilla oli sodan ajalta takanaan yhteinen historia eri taisteluista, kuten Pohjois-Afrikasta sekä Sisilian maihinnoususta.¹¹⁸ Sisilian operaatioon vuoden 1943 heinäkuussa oli osallistunut puoli miljoonaa liittoutuneiden sotilasta.¹¹⁹

John F. M. Whiteley, brittiläinen prikaatinkomentaja ja Eisenhowerin yksi suosikeista oli eräässä sodanjohdon kokouksessa keksinyt Ardennien alueen olevan avainasemassa saksalaisten linjojen rikkomisessa. Etenkin Bastognen kylä Ranskassa oli oivallinen tukikohta Ardennien taisteluihin valmistautumiseen. Sen ympärillä oli tavanomaista loivempaa maaseutua ja alueella oli erinomainen tieverkosto.¹²⁰

Yhdysvaltain armeijan sodanjohtoa ja etenkin Kenraali George S. Pattonia sotilaat ihannoivat sekä sodan aikana että sen jälkeen. Hänen sisuaan ovat hämmästellleet

---

¹¹⁵ Roeder 1993, s. 87.

¹¹⁶ Hall 2004, s. 189.

¹¹⁷ Hatfield 2003, s. 119.

¹¹⁸ Gerrard 2008, s. 17.

¹¹⁹ Esim. Hatfield 2003, s. 64.

¹²⁰ Ambrose 1990, s. 78, 172–173.

monet Saksan armeijankin sotilaista, kertovat haastatellut. Kuten Frederick Henry Bing sanoi: ”Luojan kiitos hän mursi pohjoisen linjat. Luulen että olisimme vieläkin muuten istumassa Siegfried-linjalla.”¹²¹

Pattonin rooli olikin suuri vuodenvaihteen viimeisenä sotatalvena käydyssä Ardennien taistelussa. Taistelu saksalaisten vastarintapesäkkeitä vastaan oli kovimmillaan, kun 94. jalkaväkidivisioona vapautti kokeneemman 90. jalkaväkidivisioonan tehtävistään tammikuussa 1945. Heidät oli valmisteltu tehtävään hyvin, sillä jo koulutukseltaankin he olivat ”keskivertoa parempia”. Luutnantit olivat ROTC -väkeä ja mukana oli myös useita OCS:n johtajakoulutuksen käyneitä komentajia. Heitä oli valmisteltu merenylitykseen jo edellisenä keväänä ja heille oltiin järjestetty erillinen korvaavien joukkojen koulutus ennen Ardenneille saapumista.¹²²

Lopulta 94. divisioona nousi laivaan elokuussa 1944 ja jäi Skotlannin rannikolle odottamaan lopullista käskyä. He nousivat maihin Utah beachilla syyskuun kuudentena. Hitler oli käskenyt vahvistaa Siegfried-linjan puolustusta entisestään syyskuun käskyssään. Vaatimusten täyttäminen oli kuitenkin mahdotonta, monestakin syystä. Uudenaikaiset aseet ja tankit eivät enää mahtuneet ensimmäisen maailmansodan aikaan mitoitettuihin bunkkereihin, eivätkä monetkaan aseista sopineet vuoristoiseen maastoon ampumisominaisuuksiltaan. Lisäksi huollon kanssa oli ongelmia, eikä tilannetta helpottanut se, että liittoutuneilla oli ollut yliote Euroopan rintamalla Normandian maihinnoususta saakka.¹²³

Edward Bautz toimi Ardennien taistelua edeltävänä kesänä toteutetun operaatio *Cobran* aikoihin komentajana seitsemälletoista kevyttankille miehistöineen. Hekin suuntasivat lopulta joulukuussa kulkunsa kohti Ardenneja. Matkalla heidän tuli

---

¹²¹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.html

¹²² Le Tissier 2007, s. 3–5.

¹²³ Le Tissier 2007, s. 4–10.

tehdä monenlaisia raivaustöitä, kuten saksalaisten pommien ja miinojen hävittämistä. Bastognen ympäristössä oli Normandian maihinnousun yhteydessä asetettuja maamiinoja, joista osa oli amerikkalaisten joukkojen jäljiltä. Eniten miinoja oli odotettavissa Normandian taistelulinjojen yhteydessä, kuten Maginot'n ja Siegfriedin alueiden linjoilla. Muuten maamiinoja oli Bautzin sanoja mukaillen "vähän siellä, vähän täällä".¹²⁴

Eteneminen ei muutenkaan ollut helppoa amerikkalaisjoukoille panssaroituine kalustoineen, sillä saksalaisia sotajoukkoja väijyi mitä erilaisimmissa muodostelmissa pitkin matkaa. Samoin kulkuyhteydet olivat usein poikki. Esteiksi etenemiselle muodostuivat muun muassa räjäytetyt sillat ja tuhotut tiet. Joskus matkaa täytyi tehdä yön yli, viholliselta piilossa. Joukkojen huolto tapahtui monesti lentoteitse. Joulun jälkeen Bauz joukkoineen saapui Bastogneen, jossa saksalaiset hävittäjät tekivät öisin tuhojaan. Etenkin kirkkaina öinä kuunvalossa tähtääminen oli helppoa. Kun amerikkalaiset saapuivat paikalle, saivat he koottua puolustuslinjat eri yksiköistä ja liittyivät sitten taisteluihin. Myös Bautzin joukkojen tankin viereen tiputettiin pommi, mutta sotilaat säilyivät kuin ihmeen kaupalla hengissä. Bautz oli tuolloin neuvottelemassa ilmatorjuntayksikön komentajan kanssa. Bastognen alue oli liittoutuneiden kannalta tärkeää säilyttää hyvien yhteyksiensä ja strategisen sijaintinsa vuoksi. Bastognen taisteluiden jälkeen Bautz vietti muutamia viikkoja reservissä.¹²⁵

Robert Inglis liittyi yksikköönsä Ranskan rintamalla koulutuksensa jälkeen ja sai erityismaininnan ryhmänjohtajalta (*First sergeant*), sillä hänen mukaansa Inglis oli ensimmäinen sotilas heille tulleista täydennysmiehistöstä, joka oli aiemmin käyttänyt esimerkiksi kranaatinheitintä ja konekivääriä tai saanut yleensäkin taistelukoulutusta. Ardennien taisteluiden aikaan koulutetuista täydennysjoukoista oli huutava pula. Inglis oli mukana useissa tulitaisteluissa ja menetti erään

---

¹²⁴ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bautz_edward.html.

¹²⁵ Hall 2004, s. 189; http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bautz_edward.html.

pitkittyneen tykistökeskityksen vuoksi lähes kokonaan kuulonsa, joka ei enää koskaan palautunut ennalleen.¹²⁶

Erään saksalaisten kranaattihökkäyksen jälkeen Inglis komennettiin ensiapupisteelle, sillä hänen nenäänsä tuli syvä viilto. Inglis tyytyi kuitenkin korjaamaan vamman omalla partiolaisen ensiapupaketista kaivamallaan laastarilla. Jälkikäteen hän ymmärsi, että jos hän olisi mennyt ensiapuun paikattavaksi, hänet olisi todennäköisesti palkittu tapahtumasta Yhdysvaltain armeijan palveluksessa haavoittuneille tai kuolleille myönnettävällä kunniamerkillä, purppurasydämellä. Sellaisen mitalin myötä paluu siviilielämään olisi todennäköisesti aikaistunut. Inglis ei kuitenkaan jälkikäteenkään harmitellut asiaa, vaan iloitsi ennemminkin siitä, että hänen palveluksensa pitkittyminen mahdollisti hänen matkansa Sveitsiin sekä isoisänsä tapaamisen Skotlannissa, ennen kotiinpaluuta.¹²⁷

Albert Handaly nousi maihin Normandiassa viisi päivää *D-Day*:n jälkeen. Jo seuraavana päivänä he joutuivat taisteluihin. Maihinnousun jäljet oli jo siivottu, mutta sisempänä maassa vallitsi kaaos. Handaly myöntää olleensa kauhuissaan. Pitkän koulutuksen jälkeen tosipaikan edessä olo tuntui pelottavalta. Koulutuksen aikana oli opetettu, että kun saksalainen sotilas lähestyy linjoja, huudetaan kolme kertaa "Halt!", ennen kuin ammutaan. Kun taistelut olivat käynnissä ja yksi heidän sotilaistaan huusi lähestyvälle saksalaiselle "Halt!", kuoli huutaja saman tien. Tästä he hyvin nopeasti oppivat, että koulutus ja todellisuus ovat sodassa kaksi eri asiaa. Handaly toimi tykistön komentajana ja sai joukkoineen erinomaista suojelua jalkaväkijoukoilta, sillä tykistö on korvaamaton apu hyökkäyksissä, sitä ei haluttu menettää. Handaly ei henkilökohtaisesti joutunut laukaisemaan asetta kertaakaan, ja hänen johtamallaan tykistöllä oli omat, etukäteen valikoidut kohteensa, jotka jalkaväki oli heille ilmoittanut.¹²⁸

---

¹²⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/inglis_robert.html.

¹²⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/inglis_robert.html.

¹²⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/handaly_albert.html.

Rintamalla ollessa arkipäiväiset asiat menettivät merkityksensä. Oli normaalia, että peseytymään pääsi noin kerran kuussa armeijan suihkupisteeseen. Ruoan tasosta on monenkirjavia kertomuksia, mutta etenkin hyvien yhteyksien varsilla sai lämpimän ruoan joka päivä. Joskus se tehtiin selviytymispakkauksen¹²⁹ säilykkeistä, joskus kenttäkeittiössä, jos paikallaan oltiin pitempään.¹³⁰ Sotilaat inhosivat ylisuolaisia rautaisannoksiaan ja c-vitamiinijauhettakin käytettiin enemmän pesuun ja hankaukseen kuin syötiin. Sotilaat vitsailivat, että saksalaiset sotavangit ovat sanoneet olevan Geneven sopimuksen vastaista syöttää heille pakolla rautaisannoksia. Vitamiinien ja hivenaineiden sekä kuitujen puute aiheutti usein vatsavaivoja. Ripulitapaukset olivat yleisempiä kuin ummetus, jota esiintyi lähinnä panssarivaunumiehistöllä.¹³¹

Hautauspalveluryhmillä oli sodan aikana karmea työnkuva. Vainajien ja silvottujen ruumiiden lisäksi läsnä oli aina myös kuolemanpelko, sillä saksalaiset käyttivät mitä mielikuvituksellisimpia keinoja saada myös heidät pois päiviltä. Joskus kuolleen miehen selkäkuoppaan oli piilotettu miina, joka räjähti vainajan siirtämisen yhteydessä. Toisinaan käsikranaatti oli piilotettu tuntolevyn ketjuun ja kun levystä nykäistiin, räjähti samalla myös kranaatti. Ruumiit joutuivat karmeaan kuntoon paitsi väkivaltaisen kuoleman, myös helteen vuoksi. Ilmat tuli pusertaa turvonneista ruumiista pois ristiselkää painamalla. Monesti ruumiiden keruuseen lähetettiin keittiöhenkilökuntaa, joka palasi toimeksiannon jälkeen laittamaan ruokaa kenttäkeittiöihin. Panssarivaunujen tykkitorneihin kärventyneet ruumiit saatiin irti käyttämällä hyväksi lusikkaa ja ruokailupakkia.¹³² Richard R. Kingsbury kuvailee muistelmissaan kuolemanpelkoa jopa hassuksi tunteeksi. On jotenkin hullunkurista, että taistelussa tietää olevansa toisen ihmisen tähtäimessä ja että tämä tekisi kaikkensa tappamisesi eteen. Kun sotaa katselee taaksepäin, tuntuu se

---

¹²⁹ Selviytymisruokapaketti oli nimeltään K Ration, joka otettiin Yhdysvaltain armeijassa käyttöön vuonna 1942. Paketteja oli sekä aamiaiselle, lounaalle että päivälliselle (breakfast, dinner ja supper ration). Paketeissa oli mukana myös savukkeita ja mm. wc-paperia.

¹³⁰ <http://www.usarmymodels.com/ARTICLES/Rations/krations.html>.

¹³¹ Beevor 2009, s. 307.

¹³² Beevor 2009, s. 298.

kuin unelta, toteaa Kingsbury. Eikä pelkästään painajaiselta, vaan kokemuksista on kanttunut paljon hyvääkin, hän lisää.¹³³

Jotkut joutuivat sodan loppupuolella todistamaan myös saksalaisten siviileitä kohtaan suorittamia julmuuksia. C. Harrison Hill matkusti sodan lopussa taskussaan yksi värifilmirulla. Hän otti valokuvia tarkoin valituista kohteista ja joitakin kuvia hän ei olisi koskaan halunnut olla ottamassa. Yksi kuvista on otettu Gardeleganin kaupungissa suoritetusta joukkomurhasta, missä kolmesataa poliittista vankia oli teljetty navettaan ja sytytetty rakennus palamaan. Toisessa kuvassa paikallisen kylän asukkaat Saksassa on tuotu katsomaan sotilaiden ruumiita ja sen jälkeen heidät on laitettu kaivamaan jokaiselle vainajalle oma hauta.¹³⁴

Britit aseveljinä nähtiin yleensä positiivisessa valossa, vaikka amerikkalaisten upseerien mielestä brittikollegat olivat jopa liiankin kohteliaita ja siksi heiltä myös puuttui eräänlainen armottomuus paitsi taisteluissa myös hallinnollisissa tehtävissä.¹³⁵ Michael W. Girard toteaa, että brittien ja amerikkalaisten kokemukset sodasta ovat hyvin samankaltaisia.. Hän tuntuu unohtaneen, että sotilaidensa rintamapalveluksen lisäksi Iso-Britannian siviilit joutuivat kokemaan pommitukset omalla maaperällä, ja siten heidän henkiset ja aineelliset tuhot olivat kokonaisvaltaisempia kuin Yhdysvalloilla. Toisaalta Girard on haastattelun aikaan vuonna 2004 jo 90-vuotias, joten pieni suhteellisuudentajun menetys on ymmärrettävää.¹³⁶

Eisenhowerin suunnitelmat viimeisen rutistuksen varalle tuottivat hyviä tuloksia Reininmaalla alkuvuodesta 1945. Yhdeksäs armeija tappoi helmi-maaliskuun vaihteessa kuusituhatta saksalaista ja otti kolmekymmentätuhatta sotilasta vangeiksi. Samaan aikaan Pohjois-Saksassa Iso-Britannian ja Kanadan

---

¹³³ Kingsbury 2008, s. 1, 49.

¹³⁴ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/hill_c_harrison.html; Liitteet 3 ja 4.

¹³⁵ Beevor 2009, s. 23–24.

¹³⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/girard_michael.html.

ensimmäiset armeijat lähestyivät Reiniä, sillä Montgomery joukkoineen valmistautui ylittämään joen. Etelässä Hodges saavutti Reinin 5. maaliskuuta ja Patton armeijoineen saapui kolme päivää myöhemmin.¹³⁷

Eisenhower oli onnistunut jälleen saamaan voiton saksalaisista johdatellen liittoutuneet tuhoamaan yli kaksikymmentä Wehrmachtin divisioonaa. Puhuttiin jopa "Eisenhowerin onnesta", sillä lähes poikkeuksetta kaikki hänen suuret strategiset päätöksensä olivat onnistuneet, vaikka niissä oli joskus ollut valmiin katastrofin ainekset, mainittakoon esimerkkinä kuuluisat sääennusteet ja niiden perustella tehdyt päätökset *D-Day*:n aikoihin. Reininmaan operaation lisäksi Eisenhowerilla oli ollut lukuisia onnistuneita päätöksiä sodan kulkua ajatellen: Bradley'n nimittäminen Pattonin asemasta ensimmäisen armeijan johtoon, Ardennien nimeäminen mahdollisuudeksi ennemmin kuin katastrofiksi sekä pommikoneiden käyttö ranskalaisten rautatieverkoston tuhoamisessa. Eisenhowerin suurimpana epäonnistumisena pidetään sitä vastoin Berliinin "luovuttamista" puna-armeijalle. Sillä oli hyvin kauaskantoiset seuraukset maailmanhistorian kannalta.¹³⁸

Saksa antautui ehdoitta liittoutuneille toukokuun 8. päivänä 1945, jolloin antautumisasiakirjat allekirjoitettiin Berliinissä. Päivää aiemmin alustava antautuminen oli tapahtunut ja dokumentoitu Ranskan Reimsissa. Lopulliset asiakirjat oli kirjoitettu englannin, venäjän ja saksan kielillä, joista kaksi ensimmäistä olivat virallisia ja päteviä. Niissä myös kuvailtiin yksityiskohtaisesti, mitä kaikkea antautuminen piti sisällään. Ilmavoimien, merivoimien ja maavoimien antautumisohjeet olivat hyvin tarkkoja. Niissä kerrottiin muun muassa tarkat antautumiskoordinaatit eri saksan armeijan tahoille sekä annettiin ohjeistuksia

---

¹³⁷ Ambrose 1990, s. 184–185, 202–203.

¹³⁸ Ambrose 1990, s. 184–185, 202–203.

esimerkiksi antautumista kuvaavien valkoisten lippujen esillepanosta ja niiden yöllisestä valaisusta.¹³⁹

Se, miten ja missä sota-aikaisen asepalveluksen suoritti, vaihteli Rutgersin miehillä hyvin paljon. Osalle haastatelluista varsinainen sota jäi näkemättä, vaikka he tiesivät sen olevan todellisuutta. Tällaiseen tilanteeseen joutuivat esimerkiksi Englannin maaseudulla sairaaloissa työskennelleet sotilaat. Haavoittuneet ja kuolevat potilaat antoivat osviittaa siitä, mitä rintamalla tapahtui ja mitä taisteluissa olo merkitsee, mutta silti oman arjen ja etulinjojen välissä oli fyysisestikin pitkä matka, reitti Englannin Kanaalin yli.

Jotkin Rutgersin nuorista miehistä joutuivat maistamaan sodan todellisuutta, vaikkeivät olleetkaan varsinaisella rintamalla. Englantiin ja siellä etenkin pääkaupungin Lontoon ympäristöön suuntautunut pommitus raunioitti tukikohtia, rakennuksia ja kokonaisia kaupunginosia. Erilaisissa asiantuntija-, avustus- ja johtotehtävissä työskennelleet jenkki-sotilaat olivat usein alttiina ilmapommituksille siinä missä keskieurooppalaisten kaupunkien asukkaatkin.

Varsinaiselle Euroopan rintamalle taistelemaan joutuneilla sotilailla oli tietenkin kyse elämästä ja kuolemasta. Joidenkin kohdalla taistelut, pommitukset ja miinaräjähdykset olivat satunnaisia, mutta se ei tehnyt niistä yhtään sen vaarattomampia, monesti asia oli päinvastoin. Kun hyökkäykseen tai räjähdykseen ei pystynyt ennalta varautumaan, loi se etenemiseen pitkittyneen pelon ja stressin ilmapiirin. Siviileihin, jopa Saksassa tunnuttiin suhtautuvan kuitenkin asiallisesti, jopa myötätuntoisesti. Tavallinenkin sotilas näki, miten syyttömiä sotaan suurin osa kansasta oli ja miten paljon siviiliväestö kärsi valtakunnan johdon ratkaisujen ja ideologian tähden. Vaikka virallinen ohjeistus antoi saksalaisista aivopestyä ja

---

¹³⁹ Instrument of surrender of all German forces, signed at Reims on May 7, 1945; Instrument of surrender, signed at Berlin on May 8, 1945. Kokoelmassa Germany Surrenders Unconditionally. Facsimiles of the documents. The National Archives 1945.

kaksinaamaisen kuvan, ei se välittynyt sotilaiden arjessa rintamalla, heidän solmiessa suhteita paikallisen väestön kanssa.

Kokonaisuutena sotakokemukset ovat olleet kaikilla neljälläkymmenellä haastatellulla hyvin kirjavia. Toisten arjessa sodan suurin vaikutus oli pitkittynyt poissaolo kotoa, toiset taistelivat henkensä edestä saksalaisten tulisadetta väistellen. Iso osa teki arvokasta ja joskus turhauttavaakin työtä ensiavun ja sotasairaaloiden palveluksessa ja jotkut keskittyivät purkamaan koodeja vihollisen radiosanomista, joku taas veti viestikaapeleita läpi etulinjan. Sotakokemuksista puhuminen on joillekin ollut huomattavasti luontevampaa kuin muille ja erot on helppo huomata jo haastattelun pituudesta. Mutta toki haastattelukutsusta on voinut myös kieltäytyä ja siksi joukosta ovat jo karsiutuneet ne, jotka eivät halua palata sotaan enää sanallakaan.

4. KOTIINPALUU JA SODANJÄLKEINEN ELÄMÄ

4.1 Sopeutuminen alkaa

Jo ennen Pearl Harboriin tehtyä maihinnousua oli Yhdysvalloissa alkanut suunnitelmat veteraanien kotiinpaluusta ja heidän yhteiskuntaan sopeuttamisestaan. Sodanjälkeisen työvoiman konferenssi, PMC¹⁴⁰ oli yksi taho, joka vuodesta 1942 lähtien otti edellä mainitut tehtävät työstettäväkseen. Se oli perustettu eräänlaisen ”kansallisten resurssien suunnittelutyöryhmän” NRPB:n¹⁴¹ yhteyteen, joka puolestaan oli toiminut vuodesta 1940 alkaen. Sodasta palaaville sotilaille kehitettiin 1944 tukijärjestelmä *Servicemen’s Readjustment Act of 1944*, tai kansanomaisemmin *G.I Bill of Rights*, jonka avulla veteraanien sopeutumista takaisin kotimaahan pyrittiin helpottamaan. *G.I Bill* sisälsi erilaisia etuisuuksia esimerkiksi kouluttautumiseen ja työttömyyden varalle, sekä lainoja muun muassa talon ostoa tai yrityksen perustamista varten.¹⁴²

Presidentti Roosevelt allekirjoitti lain 22. kesäkuuta 1944 ja saman vuoden elokuussa valtion puolesta julkaistiin sotilaille ohjeistus, joka auttoi heitä tiedostamaan järjestelmän heille suomat etuudet sekä opasti heitä siihen, miten ja millaisissa tilanteissa tukia oli mahdollisuus hakea. Oppaassa kerrottiin myös valtion lainantakauksista ja niiden saamisen edellytyksistä. Esimerkiksi taloon otetut valtion takaamat lainat tuli maksaa takaisin kahdessakymmenessä vuodessa. Ilmaisen koulutuksen puolestaan saattoi saada veteraani, joka oli palvelukseen lähtiessään alle 25-vuotias.¹⁴³

---

¹⁴⁰ Postwar Manpower Conference. Esim. Van Ells 2001, s. 24.

¹⁴¹ National Resources Planning Board. Esim. Juul 2009, s. 26.

¹⁴² http://www.gibill.va.gov/GI_Bill_Info/history.htm.

¹⁴³ Additional Information for Soldiers. Going Back to Civilian life. A Supplement Explaining the Provisions of the “GI Bill of Rights”. (Public Law 346-78th Congress) 1944, s. 1–8.

Sodan jälkeen Yhdysvallat alkoi muuttua kiihkokonservatiiviseen suuntaan, etenkin kylmän sodan kriittisinä vuosina. Sodasta palanneilla oli valtava tarve saada asiat järjestykseen, tehdä lapsia ja perustaa perhe. Muuttumattomat yhteiskunnan rakenteet ja tutut sodanjälkeiset lähiöt toivat turvallisuuden tunteen, mitä moni kaipasi suuren laman ja sotakokemusten jälkeen.¹⁴⁴

Frederick Henry Bing kertoo olleensa onnellinen, kun hän oli viikkojen laivamatkan jälkeen saapunut lopulta New York Cityyn ja sieltä New Jerseyyn tukikohtaan Camp Kilmeriin keväällä 1946. Matka Euroopasta oli alkanut jo maaliskuussa ja perille hän oli päässyt aprillipäivänä. Bing, joka jo tuolloin oli kahden pienen lapsen isä, nousi Euroopasta poistuessaan vajaan kuukauden aikana laivaan toisensa jälkeen ja voi pahoin lähes tauotta. Merenkäynti oli kovaa ja alukset useimmiten tankkereita, joiden vakaus oli hyvin suhteellista. Niiden tasapainopisteet oli laskettu painaville nestelasteille, eikä niitä oltu alun perinkään rakennettu suurten ihmismassojen kuljetukseen. Bing ei tämän kokemuksensa jälkeen enää koskaan elämänsä aikana noussut laivaan. Elämän asetuttua aloilleen hän osti talon perheelleen, sillä entisenä sotilaana Bing sai *G.I. Bill*:n mukaisen neljän prosentin lainantakauksen valtiolta. Työtään kirjanpidon parissa hän jatkoi saman firman palveluksessa, missä hän työskenteli ennen sotaan lähtöään.¹⁴⁵

Charles Landback Jr. saapui takaisin Yhdysvaltoihin pian sodan päättyttyä, syntymäpäivänään 5. heinäkuuta 1945. Hän saapui samaan armeijan tukikohtaan Fort Jacksoniin kuin mistä oli lähtenytkin. Hänen mielestään mieleenpainuvien muistojen toisesta maailmansodasta on juuri paluu New Yorkin satamaan. Koska hän palasi melko aikaisessa vaiheessa, sai hän nauttia näyttävästä tervetulojuhlasta tykkeineen, musiikkeineen ja sotalaivueineen. Landback ehti levähtää kaksi viikkoa, jonka jälkeen hän joutui valmistautumaan Tyynenmeren taisteluihin, sillä Japani ei ollut vielä antautunut. Loppujen lopuksi Landback lopetti palveluksensa

---

¹⁴⁴ Wynn 1996, s. 476–478.

¹⁴⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bing_frederick.html.

loppuvuodesta 1945. Hän ansaitsi sodassa viisi mitalia, muun muassa pronssitähden Reinin ylityksestä.¹⁴⁶

Ralph Burrattia oltiin kuljettamassa Japaniin sodan loppupuolella, mutta heitä kuljettavan aluksen eteen pudotettiin pommi, ja he kääntyivät takaisin Yhdysvaltoihin. Hän palasi Fort Dixiin ja sai ylennyksen. Hän jatkoi kvantitatiivisen analyysin opiskelua kesäkurssilla Pennsylvanian yliopistossa vuonna 1946. Tämän jälkeen hän palasi Rutgersin yliopistoon, josta valmistui vuonna 1947. Seuraavana vuonna hänet ja hänen vaimonsa vihittiin Rutgersin yliopiston kappelissa. Tätä tapahtumaa varten Burratti oli kääntynyt episkopaaliseen kirkkoon vaimonsa tavoin. Heille syntyi seuraavan vuosikymmenen aikana kolme lasta, yksi poika ja kaksi tytärtä. Ralph Burratti työskenteli valmistumisensa jälkeen 35 vuotta teräsyhtiössä ja sanojensa mukaan ”rakasti työtään”. Hän sai myös työnsä puolesta vapautuksen Korean sodasta, vaikka hän ROTC:n sekä OCS:n käyneenä miehenä oli tuolloin edelleen reservissä.¹⁴⁷

Kuten moni muukin sodan päätyttyä Euroopan rintamalla, myös Bernard E. Stark lähetettiin Japaniin suorittamaan sodan viimeisiä ponnistuksia. Atomipommien pudottamisen jälkeen elokuussa 1945 joukkoja kotiutettiin, mutta komppanian kapteeni pyysi Starkia toistaiseksi jäämään armeijan palvelukseen Japaniin. Houkuttimena olisi ollut sotilasarvon ylennys. Stark sanoi kapteenille ”Näkemiin” ja palasi koulun penkille Rutgersiin.¹⁴⁸

Roy W. Brown hoiti sodan loppuessa komppaniansa hallintoa lähes yksin, sillä vastuussa oleva luutnantti oli niin kova naistenmies, ettei hän juuri ehtinyt paperihommiin. Hän seikkaili sodan päättyessä useiden saksalaisten leskiksi jääneiden naisten rakastajana. Parasta sodan päättymisessä Brownin mukaan oli

---

¹⁴⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/landback_charles.html.

¹⁴⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/buratti_ralph.html.

¹⁴⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/stark_bernard.html.

palveluksen aikana kerätyt pisteet¹⁴⁹, joiden perusteella jaettiin sotilaille lisäaikaa matkustamiseen valtion kustannuksella ennen kotiinpaluuta. Brown muistelee lämmöllä Englantia, Skotlantia ja Ranskaa, joissa hän tutustui museoihin, nähtävyyksiin, sikareihin ja samppanjaan.¹⁵⁰ Jo sodan aikana eurooppalaisista maista ja niiden kaupungeista julkaistiin sotilaille erilaisia oppaita keskustan karttoineen ja nähtävyyksineen. Valtion viralliset julkaisut olivat yllättävän kulttuuripainotteisia, silloin kun niiden tarkoitus ei ollut varsinaisen propagandan levittäminen vaan neutraalin tiedon levittäminen Yhdysvaltain armeijan sotilaille ja muille maan edustajille Euroopan rintamalla.¹⁵¹ Propaganda oli kuitenkin monen muun ohjehvikosen sekä radion itse tarkoitus. Sillä oli sodankäynnissä tärkeä merkitys sekä yhteisöllisyyden lisääjänä että taistelutahdon ylläpitäjänä.¹⁵²

Koulutetuille miehille oli usein tarjolla monia sotilaallisia tehtäviä sodan jälkeen, etenkin jos yliopistokoulutukseen oli yhdistettynä jokin erikoisalan asiantuntemus tai johtajakoulutus, kuten Roy B. Brownilla. Hän saapui kotiin helmikuussa 1946 ja joutui sairaalaan kuukaudeksi, sillä hän sai jonkinlaisen infektion suuhunsa. Sotilashammashuolto sodan aikana ei ollut Brownin mukaan ollut kovin hääviä. Huvittavaa hänen mielestään oli juuri se, että hän oli selvinnyt sodasta suhteellisen vähin vammoin, mutta joutui vaarallisen tulehduksen hyökkäyksen kohteeksi kotiin palattuaan. Loppujen lopuksi hän meni naimisiin ja sai kahdeksan lasta. Hän työskenteli samassa yhtiössä neljäkymmentäviisi vuotta.¹⁵³

Myös Michael W. Girard koki paluun kotimaahan melko helppona. Sodan jälkeen hän meni vaimonsa veljen yritykseen töihin maalaamaan rakennuksia. Myöhemmin hän kouluttautui vanginvartijaksi ja toimi rangaistuslaitoksen palveluksessa 30 vuotta. Haastattelun hetkellä vuonna 2004 hän oli ollut vaimonsa kanssa

---

¹⁴⁹ Palvelusajalta kertyi pisteitä mm. taistelukokemuksesta, merenylityksestä, haavoittumisesta jne. Brown keräsi yhteensä viisitoista pistettä purppura- ja pronssitähdistään, jotka hän oli saanut haavoituttuaan rintamalla.

¹⁵⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/brown_roy.html.

¹⁵¹ Esim. Pocket guide to Paris 1944; Pocket guide to the cities of Belgium and Luxembourg 1944.

¹⁵² Esim. Shulman 1990, s. 15–34.

¹⁵³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/brown_roy.html.

naimisissa 61 vuotta ja heillä oli kaksi lasta, seitsemän lastenlasta sekä kaksi lastenlasten lasta. Girard harmittelee armeija-ajoiltaan ainoastaan sitä, ettei tuolloin älynnyt pyynnöistä huolimatta jäädä töihin armeijaan, sillä se olisi taannut varman eläkkeen, josta olisi päässyt nauttimaan nuorena.¹⁵⁴

James Essig vietti sodan päätyttyä kolmisen kuukautta Englannissa, mutta palasi Fort Dix:n vastaanottokeskuksen kautta seuraavana vuonna kotimaahansa. Hän kirjautui tuttuun yliopistoon *GI Bill*:n tukemana ja valmistui Rutgersista vuonna 1948. Myös hänen viisi lastaan valmistuivat samasta yliopistosta kuin isänsä.¹⁵⁵ Myös Robert Inglis suoritti Rutgersissa opintoja. Hän valitsi julkisen terveydenhuollon kurseja sodan jälkeen saadakseen terveystarkastajan pätevyyden. Myöhemmin hän palasi Rutgersiin luennoimaan samaisilla kursseilla. Naimisiin hän oli mennyt pian sodasta palattuaan. Ensimmäinen poika syntyi noin kaksi vuotta myöhemmin. Korean sodan aikaan Inglis huomasi murehtivansa, joutuuko hänen poikansa joskus käymään läpi saman kuin hän itse sekä hänen oma isänsä. Poika ei kuitenkaan koskaan joutunut palvelukseen. Inglisin mielestä Yhdysvaltojen ei kuuluisi toimia maailmanpoliisi-asemassa, vaikkakin hän toteaa sekä Korean että Vietnamin sodista, että ”-- *of course, we're one of the biggest players in it because we got the money.*”¹⁵⁶

Albert Handalyn oli määrä lähteä vielä Euroopan rintaman jälkeen sotimaan Tyynellemerelle, mutta kun hän lopulta pääsi Ranskan rannikolle *Lucky Strike* -leiriin odottamaan kotimatkaa, kuuli hän Japaninkin antautuneen. Niinpä hän matkasi takaisin Yhdysvaltoihin, josta hän oli ollut poissa vajaan kahden vuoden ajan. Vuoden ajan hän oli palvellut Englannissa ja lisäkoulutuksen jälkeen toisen vuoden Euroopan rintamalla Saksassa. Hän kirjautui sisään Rutgersiin aikomuksenaan käydä tutkinto loppuun, mutta syystä tai toisesta hänen tukensa peruutettiin ja hänet potkittiin ulos koulusta. Handaly ei tarkemmin erittele, mitkä

---

¹⁵⁴ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/girard_michael.html.

¹⁵⁵ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/essig_james.html.

¹⁵⁶ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/inglis_robert.html.

nämä syyt olivat. Juuri tällaiset esimerkit ovat kuvaavia muistitietotutkimuksen ongelmista. Tässäkin yhteydessä voimme vain päätellä, että syyt ovat ilmeisesti arkaluontoisia tai sillä tavoin hävettäviä, ettei haastateltava halua niitä tarkemmin selitellä ulkopuolisille.¹⁵⁷

Lyman C. Avery oli avioitunut jo sodan aikana englantilaisen morsiamensa kanssa ja hän palasi Yhdysvaltoihin tuoreen vaimonsa ja esikoistyttärensä kanssa sodan päätyttyä. Hänelle oli kolmen ja puolen vuoden aikana ehtinyt kehittyä englantilainen aksentti ja hän muistelee Englantia edelleen hyvin lämpimästi. Kotiinpaluun jälkeen he kävivät vaimonsa kanssa joka toinen vuosi Englannissa, mutta viime vuosina matkustelu oli jo jäänyt vaimon sairastelun vuoksi.¹⁵⁸

Raymond A. Shipley oli sodan päätyttyä Englannin maaperällä ja hän muistaa Saksan antautumisjulistuksen jälkeen Englannin olleen hyvin riehakkaassa tilassa. Olut ja viski virtasivat *V-E Day* -juhlissa ja hänelle työnnettiin rahaa taskut täyteen, että hänkin pääsisi osaksi juhlinnasta. Kotiinpaluu oli Shipleylle hänen omien sanojensa mukaan helppoa, eikä hän kokenut mitään kivuliaita sopeutumisoireita, kuten moni muu, hän kertoo. Hän hyödynsi veteraanitukia puolen vuoden ajan, kunnes hänen vaimonsa tuli raskaaksi ja hänen täytyi ryhtyä tekemään töitä. Taaksepäin katsoessaan Shipley toteaa kuitenkin, ettei kokisi mielellään samoja asioita uudestaan. Toisaalta hän lisää, että mistään muualta ei pysty saamaan sen kaltaisia kokemuksia kuin mitä sodassa heille kaikille kertyi.¹⁵⁹

4.2 Itseään etsimään

Kaikki eivät kuitenkaan kotiutuneet vaivattomasti takaisin kotimaan arkeen. Silti harva on suoraan myöntänyt tämän haastattelussa. Tuntuu olleen tärkeää, että omasta kotiinpaluustaan tuli olla onnellinen ja tuntea syvää kiitollisuutta isänmaata

---

¹⁵⁷ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/handaly_albert.html.

¹⁵⁸ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

¹⁵⁹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/shipley_raymond.html.

kohtaan sekä helpotusta omasta eloonjäämisestään. Totta kai nämä tunteet ovat olleet myös aitoja, mutta se ei poissulje sitä tosiasiaa, että moni oli ollut poissa kotoaan ja perheensä luota vuosia. Moni asia tuntui varmasti vieraalta. Kotiseutu ja siellä asuneet ihmiset olivat väistämättä muuttuneet.

Konservatiivijuutalaisesta perheestä lähtöisin oleva Murray Rosenthal oli yksi heistä, joka kertoi sodan jälkeisen elämän olleen hyvin vaikeaa, etenkin kun hänellä ei ollut vielä omaa perhettä. Rosenthal oli mennyt vapaaehtoisena asepalvelukseen vuonna 1941, ennen Pearl Harborin tapahtumia, ja palveli armeijassa yhteensä kaksitoista vuotta, viisi vuotta aktiivisesti ja seitsemän vuotta reservissä. Hänen mukaansa paluu takaisin normaaliin elämään ei ollut helppoa. Reserviläisenä oli aina mahdollisuus joutua palvelukseen, kuten Korean sotaan. Rosenthal vältti Korean sodan täpärästi, kun jostain syystä hänelle ei soitettu armeijasta takaisin pakollisen palvelukseen ilmoittautumisen jälkeen. Tämän jälkeen hänen molemmat vanhempansa kuolivat lyhyen ajan sisällä ja hän romahti. Hän oli ainoa perheen elossa oleva lapsi.¹⁶⁰

Rosenthal toimi joitakin vuosia omalla alallaan bakteriologina, mutta halusi siirtyä ihmisten pariin mikroskooppien sijasta ja niinpä hän lopulta teki varsinaisen työuransa kaupallisella alalla, vaikkakin tuttujen artikkeleiden parissa. Hän palveli Squibb-instituutin leivissä kolmenkymmenen kahdeksan vuoden ajan, johtaen muun muassa lääkemarkkinointia. Työnsä puolesta hän työskenteli hyvin paljon sairaalaympäristössä. Kerran hän pelasti keskosvauvan hengen saapuen sairaalan synnytysosastolle juuri oikeaan aikaan. Rosenthalin veriryhmä oli hyvin harvinainen A2+, joka sattui olemaan myös vastasyntyneen vauvan verityyppi. Vaimonsa Rosenthal tapasi vuonna 1952, muutama vuosi sodasta paluun jälkeen. Haastattelun aikaan (2002) he ovat olleet naimisissa 50 vuotta, heillä on kaksi lasta ja he ovat aktiivisia juutalaisyhteisössään.¹⁶¹

---

¹⁶⁰ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

¹⁶¹ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/rosenthal_murray.html.

Osa haastatelluista avioitui jo sodan aikana, vaikka monelta sotilaalta naimisiinmeno esimiesten taholta evättiin. Claude V. Bacheilla kävi parempi tuuri, sillä sodan aikana hän sai Ranskassa sijainneesta palveluspaikastaan luvan matkustaa Englantiin ja mennä vihille silloisen morsiamensa kanssa. Kaiken lisäksi hänelle myönnettiin viikon loma sotapalveluksesta.¹⁶² Myös Lyman Avery purjehti avioliiton satamaan 26-vuotiaana, lupa tähän tuli itse ylipäällikkö Dwight D. Eisenhowerilta.¹⁶³ Jo sotilaiden virallisissa ohjeissa kerrottiin, että avioitumiseen tarvitaan aina esimiehen eli komentavan upseerin lupa. Myös saksalaisesta vaimosta haaveileville sotilaille teroitettiin realiteetit selviksi. Vaimo ei tuosta vain saisi Yhdysvaltain kansalaisuutta, vaan sen saavuttamiseen menisi vuosia.¹⁶⁴

Sopeutuminen siviilielämään sodan jälkeen on haastattelujen perusteella ollut melko helppoa, tai olosuhteisiin nähden siedettävää. Monesta sotilaasta oli jo sodan kuluessa tullut isä, mutta useimmat hankkivat jälkikasvua sodan jälkeisinä vuosina. Veteraanitukien avulla jotkut jatkoivat joko keskenjääneitä opintojaan tai kouluttautuivat pidemmälle, joskus jopa uuteen ammattiin. Monen sotaveteraanin sodanaikainen haave omasta talosta toteutui niin ikään G.I Bill:n avulla, kun valtio tuki talolainoja ja myönsi helpotuksia niiden takaisinmaksamisessa.

Siviilielämän vaikeuksista ei ilmeisesti joko ole haluttu haastattelussa puhua, tai sitten niitä ei vain haluta enää muistella. Jos kuitenkin sodassa ollaan oltu useita vuosia, on itsestään selvää, että monet asiat sekä ihmiset ovat muuttuneet kotipuolessa. Haastateltavat haluavat kuitenkin selkeästi muistella enemmän positiivisia asioita sekä sitä helpotuksen tunnetta, minkä sodan päättyminen ja kotiutuminen aiheutti. Tämä on hyvin tyypillistä muistintiedolle. Ihmismieli pyrkii suojelemaan psyykeään ja siksi se usein muuttaa ja muokkaa muistojaan. Ihminen haluaa joskus jopa tietoisesti unohtaa kipeitä tai itselleen epäedullisia asioita. Niitä

---

¹⁶² http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/bache_claude.html.

¹⁶³ http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/avery_lyman.html.

¹⁶⁴ Pocket guide to Germany 1944, s. 17–18.

varmasti on ollut Rutgersin nuorten miesten sotakokemuksissa ja kotiinpaluussa huomattavasti enemmän, kuin mitä olemme saaneet tietää.

5. YHTEENVETO: VIRHEISTÄ OPPII, KOKEMUKSISTA RIKASTUU?

Yhdysvaltain toiseen maailmansotaan liittyminen ei tullut amerikkalaisnuorukaisille yllätyksenä vuonna 1941. Osa oli jo omalta osaltaan valmistautunut sotaan ilmoittautumalla vapaaehtoiseen asepalvelukseen tai liittymällä sitä tukeviin järjestöihin tai muuhun tukitoimintaan. Suurin osa haastatteluihin osallistuneista Rutgersia käyneistä nuorista miehistä tuli keskiluokkaisista perheistä, joiden juuret olivat Euroopassa. Lama oli koetellut monenkin nuoruutta. Vanhemmat tekivät usein paljon töitä, jos työpaikka ylipäättään oli jäljellä. Myös lapset olivat usein osallistuneet perheen elättämiseen omalla työpanoksellaan. Afroamerikkalaisten sotilaitten haastatteluja ei tässä tutkimuksessa ollut käytössä, mutta heidän asemaansa kiinnitettiin huomiota muun muassa peruskoulutusaikana sekä siviilielämässä. Haastatelluista sotaveteraaneista yksi oli nainen.

Armeijan peruskoulutus oli jaettu eri puolilla Amerikan mannerta oleviin koulutuskeskuksiin. Kokemukset noin kaksi kuukautta kestäneestä peruskoulutusjaksosta ovat useimmilla heidän kertomustensa perusteella olleet suhteellisen neutraaleja ja negatiiviset asiat olivat joko saaneet muistoissa jälkikultauksen, tai huonot kokemukset olivat ajan kuluessa muuttuneet vähäpätöisemmiksi. Osittain on kyse varmasti molemmista, sillä peruskoulutusjakson ja mahdollisen lisäkoulutuksen jälkeen edessä oli useimmiten sota. Siihen verrattuna surkeakin koulutuspaikka on tuntunut varmasti kesäleiriltä. Jotkut yltyvät jopa ylistämään peruskoulutusaikaa ja sen tarjoamia aktiviteetteja, kuten ulkoilmaelämää ja elämän säännöllisyyttä yleensä.

Muutamit kuitenkin mainitsevat haastatteluissa armeijan huonon varustetason, sotilaiden perustaitojen puutteen – esimerkiksi lukeminen, kirjoittaminen tai ulkoilmaelämä saattoi olla täysin uutta ja vierasta – sekä henkilöstöongelmat ja armeijan sijoituspaikkojen jakamiseen liittyvät hankala ja monimutkaiset käytänteet. Monelle peruskoulutusaika oli vielä suhteellisen huoletonta aikaa, etenkin kun

useissa kodeissa oli jouduttu kokemaan suuren laman vaikutukset, tavalla tai toisella. Nyt ruoka ja vaatteet tulivat valtion puolesta ja myös valtion avustukset houkuttelivat värväytymään. Pankit myös myönsivät lainaa helpommin armeijaan astuneille. Koska kaikki palvelukseen siirtyneet olivat yleensä nuorehkoja miehiä, joilla oli edessään sota, kehittyi peruskoulutuspaikkoihin usein voimakas ryhmähenki. Kaikkia heitä yhdistävät sillä hetkellä samat asiat, oli sotilas sitten taustaltaan keskiluokkainen tai rikas, juutalainen tai kristitty, saksalais- tai espanjalaistaustainen.

Peruskoulutuksen jälkeen siirryttiin usein lisäkoulutukseen eri puolille Amerikan mannerta. Joskus sijoituttiin suoraan sotilastehtäviin Euroopassa. ROTC- tai OCS -upseerikoulutuksen Rutgersissa saaneet siirtyivät yleensä sodanjohdollisiin tehtäviin joko varsinaisella saksalaisten joukkojen vastaisella rintamalla tai esimerkiksi Iso-Britanniassa, jossa usein myös käytiin lisäkoulutusta ennen Normandian maihinnousua ja sitä tukevia operaatioita. Yllättävän monet Rutgersin nuorista miehistä suorittivat palvelustaan lääkintä- ja sairaanhoitoalalla, tutkimuspuolella (esimerkiksi kemistit) sekä erilaisissa muissa varsinaista sodankäyntiä avustavissa tehtävissä, kuten viestinnässä.

Monen Rutgersin nuoren miehen tie vei sodan alkajaisiksi Englantiin. Osa palveli siellä sodan loppuun saakka. Joillekin pommitukset ja etenkin niistä varoittavat hälytykset tulivat tutuiksi komennuksen ajalta. Osa kouluttautui operaatioihin Kanaalin toiselle puolelle, osa toimi itse kouluttajana. Englantilaisista pidettiin, vaikkakaan heitä ja heidän tapojaan ei aina ymmärretty.

Varsinaiset sotakokemukset ovat järkyttäneet monia. Kuolema on ollut läsnä monen elämässä jopa vuosia ja sellaista on vaikea unohtaa. Lääkintä- ja ensiapumiehet näkivät tietysti eniten sodan konkreettista tuhoa ja joutuivat toimimaan usein vajavaisilla välineillä ja oman henkensä kaupalla. Aina punaista risti-symbolia ei kunnioitettu vihollisen puolelta. Ihmisten kuollessa ympäriltä tuntuu

monen mieli turtuneen sodan kauhuihin. Taustalla oli kuitenkin aina myös oman kuoleman pelko ja lopulta valtava helpotus, kun sota oli ohi.

Useimpia haastateltuja näyttäisi koskettaneen eniten eurooppalaisten siviilien kärsimykset. Ihmiset, jotka olivat vain halunneet elää omaa elämäänsä, joutuivat keskelle sotatannerta. Siviileiden nälänhätä, kodittomuus, kivut ja henkiset kärsimykset toistuvat useissa taisteluissa olleiden miesten haastatteluissa. Monet heistä - tavalla tai toisella - pyrkivät auttamaan paikallisia asukkaita esimerkiksi Ranskassa, Belgiassa ja myös Saksassa. Palveluista maksettiin ruoalla, tavaroilla ja savukkeilla. Joskus saksalaisille siviileille palkaksi riitti pelkkä suojelu esimerkiksi puna-armeijan koston pelossa. Joskus liittoutuneiden joukot joutuivat antamaan suojelua myös saksalaisille sotilaille, kun puna-armeija juhli alkoholin voimin.

Haastatteluista käy ilmi, että muiden maiden armeijoiden tavoin myös amerikkalaiset joukot ottivat sodasta mukaansa muistoesineitä, kuten saksalaisia aseita tai univormun osia. Varsinaisesta ryöstelystä puhuttiin omakohtaisesti hyvin vähän. Jotkut olivat ajan saatossa luopuneet ”sotasaaliistaan” myymällä ne esimerkiksi keräilijöille. Tutkimuskirjallisuuden osalta ryöstelystä puhuttiin enemmän. On tietenkin ymmärrettävää, ettei haastatteluissa aihetta kuitenkaan paljoakaan käsitellä. Aihe on arka ja sodan kokeneelle sukupolvelle jopa häpeällinen.

Rooseveltin, Eisenhowerin sekä Pattonin osuutta sodan strategisissa päätöksissä ja sodan päättymisessä ylistettiin, mutta joitakin riskinottoja myös arvosteltiin. Eteneminen kohti Saksaa sodan viimeisen vuoden aikana toi jännitteitä sekä oman upseeriston sisälle että liittoutuneiden eri joukkojen välille. Jotkut sekosivat, toiset haavoittivat itseään, joskus humalassa tapeltiin ja painittiin.

Euroopan sodan päättyminen toukokuussa 1945 oli valtava helpotus ja se näkyi ja kuului kaikkialla. Ympäri Eurooppaa riemuuttiin Saksan antautumisesta. Moni Rutgersin nuorista miehistä pääsi vielä matkustamaan ennen kotiinpaluuta. Osa

kävi sukulaisissa, toiset hankkivat matkustuspassin, jolla kiersivät Eurooppaa ristiin rastiin. Jotkut kiersivät kotiin mutkan kautta, esimerkiksi suuntaamalla Tyynenmeren sota-alueelle, jossa vihollisuudet vielä jatkuivat Euroopan sodan päättymisen jälkeenkin.

Sodan päätyttyä sotilaat palasivat takaisin kotiinsa elämään siviilielämäänsä. Kotiinpaluu ei aina ollut helppo, mutta niidenkin aikojen muisteluissa on aika tehnyt tehtävänsä. Veteraaneille suunnattujen tukien avulla taloudellinen puoli oli onneksi yleensä jotenkuten turvattu, mutta henkinen tuki tuntuu olleen olematonta. Useat haastatelluista sanovat selvinneensä pahimman yli läheisten tuella. Myös suuri helpotuksen tunne hengissä säilymisestä tuntuu antaneen voimaa arkielämän uudelleen rakentamiseen ja katseen luomisessa tulevaisuuteen. Toisaalta taustalla on myös ollut syyllisyyttä siitä, miksi juuri itse selvisi hengissä monen asetoverien kuollessa ympäriltä.

Monella on kotiin palatessa ollut paikka, mihin mennä ja missä tehdä työtä. Usein on jatkettu alalla, johon jo ennen sotaa oli ehtinyt tutustua. Osa siirtyi sukulaisten tai perheyrityksen palvelukseen, osa pisti pystyyn oman yrityksen tai kouluttautui uudelleen. Myös kesken jääneitä opintoja saatettiin loppuun veteraanitukien turvin. Moni osti valtion takaamalla lainalla oman talon, meni naimisiin ja sai lapsia. Osa oli mennyt naimisiin jo sota-aikana.

Kaikin puolin kotiinpaluu tuntuu monelle olleen suhteellisen helpottava tapahtuma, vaikka se on aiheuttanut myös hämmennystä. Helpotus ja ilo ovat päällimmäisiä tunteita, mitä haastatellut kuvailevat tunteneensa kotimaan siintäessä horisontissa. Vain harva kertoo kokeneensa suuria vaikeuksia sopeutumisessa, vaikka niitä varmasti on ollut. Mahdollisesti he ovat ajatelleet, ettei pienistä sovi valittaa ja toisaalta, sotakokemuksiin suhteutettuna moni vastoinkäyminen on varmasti tuntunut pieneltä ja mitättömältä kotimaan oloissa.

Opiskelijaelämästä sodankäyntiin siirtyminen on ollut monelle nuorelle miehelle suuri muutos ja toisaalta sota on muuttanut monen elämän suunnan ja arvot lopullisesti. Haastatteluista välittyy paitsi elämäkokemus, usein myös huumoria ja itseironia. Vaikka monesta haastattelusta kuului läpi amerikkalaista kulttuuria usein leimaava patriotismi, suhtauduttiin niissä silti omaan elämään ja vastoinkäymisiin pilke silmäkulmassa. Joskus käytettiin ronskiakin kieltä, kun manailtiin koulutuksen alkeellisuutta tai rintamalla vietettyjä viikkoja selviytymispakkausten varassa. Kaiken kaikkiaan katkeruus ei tunnu olevan läsnä kuin harvoissa muistoissa, ja niihinkin yleensä on löydetty järkeenkäypä selitys, miksi asiat menivät niin kuin ne menivät. Moni Rutgersin käyneistä toisen maailmansodan veteraaneista joko suoraan mainitsee tai antaa muuten sellaisen kuvan, että sotakokemukset ovat tulleet tarpeeseen elämän varrella. Monet vastoinkäymiset ovat asettuneet aivan erilaisiin mittasuhteisiin kuin ilman koettua sota-aikaa. Monelle on myös ollut tärkeää päästä kertomaan tarinansa jälkipolville.

LÄHTEET

ALKUPERÄISLÄHTEET

The Rutgers Oral History Archives.

<http://oralhistory.rutgers.edu/Interviews/indexes/conflictindex.html>,

viitattu 6.12.2010.

Historic Government Publications from World War II.

<http://digitalcollections.smu.edu/all/cul/hgp>, viitattu 13.11.2010.

Additional Information for Soldiers. Going Back to Civilian life. A Supplement Explaining the Provisions of the "GI Bill of Rights". (Public Law 346-78th Congress) 1944.

Colleges and Universities and Civilian Defense.
Washington, D.C. 1942.

Germany Surrenders Unconditionally. Facsimiles of the documents. The National Archives. Washington, D.C. 1945.

Pocket guide to the cities of Belgium and Luxembourg.
Washington, D.C. 1944.

Pocket guide to Germany. Washington, D.C. 1944.

Pocket guide to Paris. Washington, D.C. 1944.

She looked clean, but... Federal Security Agency, Office of Community War Services, Social Protection Division; U.S. Government Printing Office 1945.

Kingsbury, R. Richard: The eighteen-year-old replacement: facing combat in Patton's Third Army. University of Missouri 2008.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Ambrose, Stephen E.: Eisenhower: soldier and president. New York 1991.

Beevor, Antony: Berliini 1945. Suomentanut Matti Kinnunen. Juva 2002.

Beevor, Antony: Normandia 1944 maihinnoususta Pariisiin vapauttamiseen. Suomentanut Jorma-Veikko Sappinen. Juva 2009.

Burns, James MacGregor: Roosevelt: The Soldier of Freedom. New York 1970.

Fingerroos, Outi; Haanpää, Riina: Muistitietotutkimuksen ydinkysymyksiä. Teoksessa Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä. Toim. Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo ja Ulla-Maija Peltonen. Helsinki 2006.

Ford, Ken; Gerrard, Howard: Rhine Crossings 1945. Osprey Publishing Ltd 2007.

Gerrard, Howard; Zaloga, Steven: Liberation of Paris 1944 : Patton's race for the Seine. Osprey Publishing Ltd 2008.

Gilbert, Martin: The Routledge Atlas of the Second World War. 2nd edition. Oxon 2009.

Hall, Anthony: Normandian maihinnousu. D-Day. Tärkeimmät sotatapahtumat päivä päivältä. Suomentaneet Veikko Ahola, Irmeli Kuhlman ja Jorma Luotio. Arabiemiirikuntien liitto 2004.

Hatfield, Ken: Heartland heroes: Remembering World War II. University of Missouri Press 2003.

Jonas, Manfred: The United States and Germany. A Diplomatic History. London 1984.

Junkkila, Jonna: Velvollisuus vai mahdollisuus?: naiset puolustusteollisuuden työntekijöinä Yhdysvalloissa toisen maailmansodan aikana. Yleisen historian pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto 2007.

Juul, Peter M. : The History of Veterans Affairs. – Serving America's Veterans. A reference handbook. Santa Barbara 2009.

Kolko, Gabriel: Main Currents in Modern American History. Toronto 1976.

Korkiakangas, Pirjo: Muistoista tulkintaan – Muisti ja muisteluaineistot etnologian tutkimuksessa. – Polkuja etnologian menetelmiin. Saarijärvi 2005.

Le Tissier, Tony: Patton's Pawns : The 94th US Infantry Division at the Siegfried Line. University of Alabama Press 2007.

Makkonen, Elina: Yliopiston neuvoteltu muisti. Teoksessa Ääniä arkistosta. Haastattelut ja tulkinta. Toimittaneet Outi Fingerroos ja Tuulikki Kurki. Vaasa 2008.

Noon, David Hoogland: Operation Enduring Analogy: World War II, the War on Terror, and the Uses of Historical Memory – Rhetoric & Public Affairs, Vol 7, Nr 3. Michigan State University Press 2004.

Renvall, Pentti: Nykyajan historiantutkimus. Porvoo 1965.

Roeder, George H. jr.: The Censored War. American Visual Experience During World War Two. Yale University 1993.

Shannon, David A.: Twentieth Century America. Fourth edition. Volume III. World War II and Since. Chicago 1977.

Shaw, Antony: Toinen maailmansota. Tärkeimmät sotatapahtumat päivä päivältä. Suomentaneet Veikko Ahola, Irmeli Kuhlman ja Jorma Luotio. Thaimaa 2003.

Shulman, Holly Cowan: The Voice of America. Propaganda and Democracy 1941-1945. London 1990.

Tippelskirch, Kurt Von: Toisen maailmansodan historia. Osa 2. Sota laajenee. Suomeksi toimittanut Tapio Hiisivaara. Porvoo 1959.

Tippelskirch, Kurt Von: Toisen maailmansodan historia. Osa 3. Sodan käänne. Suomeksi toimittanut Tapio Hiisivaara. Porvoo 1960 [1].

Tippelskirch, Kurt Von: Toisen maailmansodan historia. Osa 4. Saksan luhistuminen. Suomeksi toimittanut Tapio Hiisivaara. Porvoo 1960 [2].

Turtola, Martti; Pajala, Lasse: Kaikilla rintamilla. Toisen maailmansodan historia. Keuruu 2009.

Van Ells, Mark D.: To Hear Only Thunder Again: America's World War II Veterans Come Home. Lexington books 2001.

Virrankoski, Pentti: Haastattelumenetelmän käyttö historiantutkimuksessa. Turku 1980.

Weinberg, Gerhard L. : A World at arms: a global history of World War II. 2nd edition. Cambridge University Press 2005.

Wynn, Neil A. : The 'Good War': The Second World War and Post-war American Society. – Journal of Contemporary History. 3/1996, 463–482.

MUUT LÄHTEET

Advanced ROTC. <http://www.goarmy.com/rotc/courses-and-colleges/curriculum/advanced-course.html>, (18.10.2010).

Cigarcamps. <http://www.skylighters.org/special/cigcamps/cigintro.html>, (18.10.2010).

G.I Bill of Rights. http://www.gibill.va.gov/GI_Bill_Info/history.htm,

(06.11.2010).

Officer Candidate School.

<http://www.ocs.usmc.mil/CommandInformation/history.asp>,

(18.10.2010).

Selective service act. <http://www.selectiveservice.us/military-draft/7-use.shtml>, (18.10.2010).

United Service Organizations. <http://www.uso.org>, (06.11.2010).

US Army. <http://www.army.mil>, (18.10.2010).

The Women's Army Corps.

<http://www.history.army.mil/brochures/wac/wac.htm>, (18.10.2010)

U.S. Army Field Rations.

<http://www.usarmymodels.com/ARTICLES/Rations/krations.html>,

(06.11.2010).

Youngstown State University. Oral History Program. William F. Maag Library.

<http://library.ysu.edu/>, (06.12.2010).

LIITTEET

C. Harrison Hill Photographs.

http://oralhistory.rutgers.edu/Docs/photos/hill_c_harrison/hill_c_harrison_photos.html, (01.01.2011).

James Essig photographs.

http://oralhistory.rutgers.edu/Docs/photos/essig_james/essig_james_photos.html, (01.01.2011).

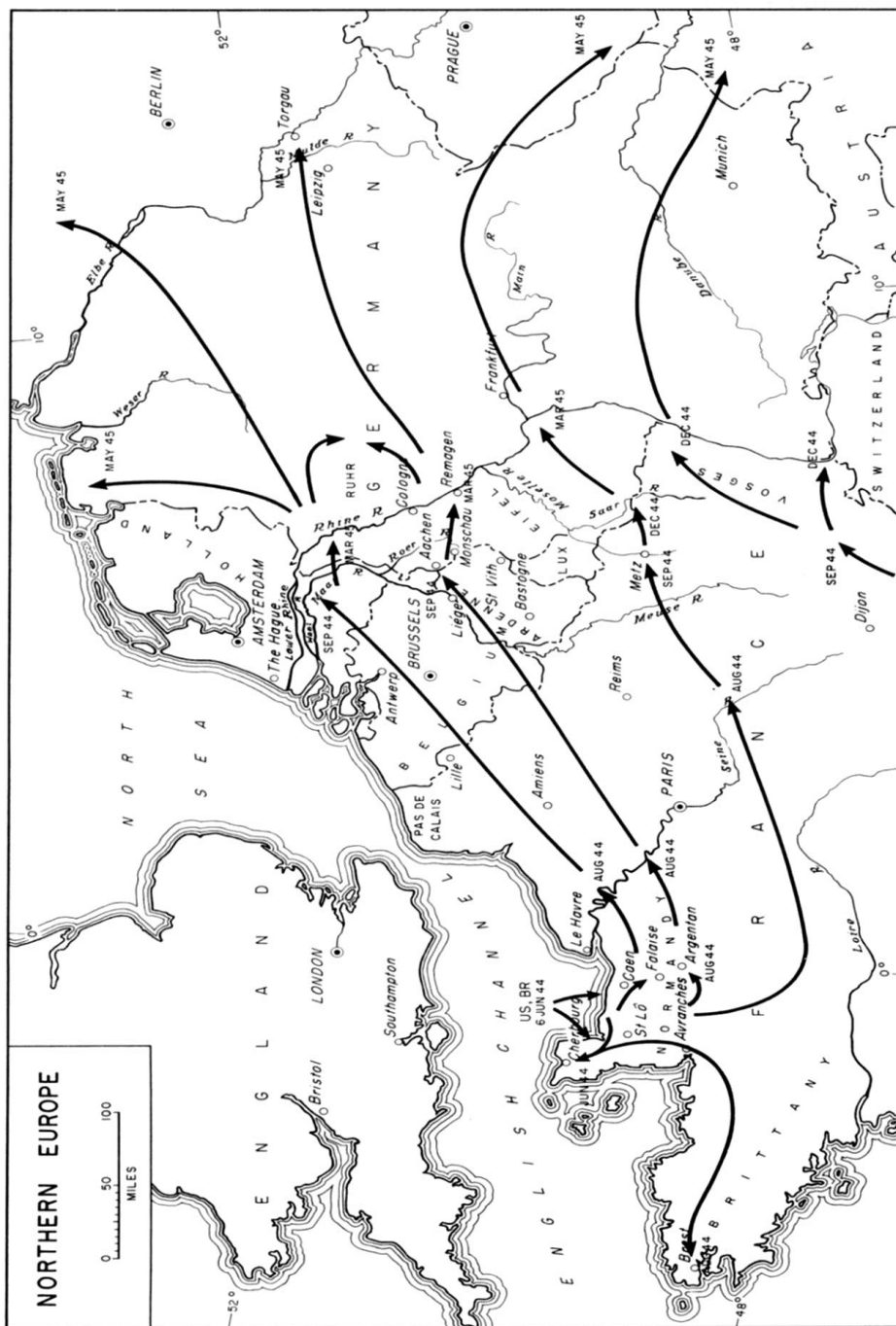
Northern Europe in 1944–1945.

<http://historicalresources.wordpress.com/2008/07/04/european-theater/>,

http://www.lib.utexas.edu/maps/historical/n_europe_1944-1945.jpg,
(01.01.2011).

Liite 1

Euroopan rintama 1944–1945

Lähde:

http://www.lib.utexas.edu/maps/historical/n_europe_1944-1945.jpg,

(01.01.2011)

Liite 2

James Essig lääkintämiehenä Euroopan rintamalla

Lähde:

http://oralhistory.rutgers.edu/Docs/photos/essig_james/essig_james_class_a_with_helmet.jpg, (01.01.2011).

Liite 3

Joukkomurha Gardeleganissa

Lähde:

http://oralhistory.rutgers.edu/Docs/photos/hill_c_harrison/chhill4.jpg,
(01.01.2011)

Liite 4

Kukkulan teloitetut (burgermeisters)

Lähde:

http://oralhistory.rutgers.edu/Docs/photos/hill_c_harrison/chhill1.jpg,
(01.01.2011).

Liite 5

V-E Day 8.5.1945. Juhlaparaati Saksan antauduttua

Lähde:

http://oralhistory.rutgers.edu/Docs/photos/hill_c_harrison/chhill2.jpg,

(01.01.2011).